

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

”Om du lyssnar så förstår du”

En kvalitativ studie om ungas uppfattning av stöd

SQ1562, Vetenskapligt arbete i socialt arbete, 15 hp
Scientific Work in Social Work, 15 higher education credits
Kandidatnivå
Vårterminen 2013
Författare: Annie Billingsdal & Ebba Anderberg
Handledare: Torbjörn Forkby

Abstract

“Om du lyssnar så förstår du”

- en kvalitativ studie om ungas uppfattning av stöd

Författare: Ebba Anderberg & Annie Billingsdal

Huvudämnet för uppsatsen var att undersöka hur ungdomar som är aktuella för socialt uppsökande fältarbete, vill att ett socialt stöd ska se ut samt studera dessa ungdomars uppfattning och inställning till socialtjänsten. Studien har även som avsikt att diskutera hur ett stöd till utsatta ungdomar skulle kunna se ut för att nå unga i behov i ett tidigare skede samt i situationer som uppfattas som positiva för dessa.

Den teoretiska utgångspunkten för uppsatsen är socialpedagogik och resilience. Empirin består av 15 kvalitativa semistrukturerade intervjuer både i grupp och individuellt med 32 ungdomar totalt från Ale, Partille och Angered, som vi mött då vi följt fältarbetare i respektive område. Vi har därefter analyserat vårt resultat med tidigare forskning och låtit oss inspireras av analysmetoden Grounded theory.

Det huvudsakliga resultatet för studien är att ungdomarna vi intervjuat vill att en stödperson ska lyssna och förstå. Ungdomarna belyser vikten av delaktighet och att ha eller skapa en relation med stödpersonen men att denna inte ska värdera det som sägs. De uttrycker även att en bra stödverksamhet ska ligga lättillgängligt och ha en personal som alltid är nära till hands. Något de också lyfter är en stark önskan om att personalen ska ha en absolut tystnadsplikt. Många ungdomar anser att socialtjänsten hjälper människor medan andra tycker att de ”sätter dit” och splittrar familjer. Det finns även dem som inte vet vad socialtjänsten arbetar med. Ungdomarna i Angered har en mycket liten tilltro till socialtjänsten och svenska myndigheter överlag medan ungdomarna i Partille och Ale ser socialtjänsten som ett alternativ till stöd.

Nyckelord: Stöd, socialtjänst, ungdomar, resilience, socialpedagogik.

Förord

Vi vill rikta ett stort tack till alla fina ungdomar som har delat med sig av sina uppfattningar och kunskaper om stöd, det är ni som har möjliggjort denna studie. Tack till fältgrupperna i Angered, Partille och Ale som har hjälpt oss att komma i kontakt med intervjupersoner till vår studie. Vi vill även tacka personalen på de fritidsgårdar vi besökt i anslutning till intervjuerna. Slutligen vill vi tacka vår handledare, Torbjörn Forkby för värdefulla kommentarer.

Ebba Anderberg & Annie Billingsdal
Göteborg, 2013

Innehållsförteckning

1. Inledning och bakgrund.....	1
1.1 Problemdiskussion	2
1.2 Syfte	2
1.3 Frågeställningar	3
1.4 Förförståelse	3
1.5 Centrala begrepp.....	3
1.6 Disposition.....	4
2. Tidigare forskning, andra relevanta undersökningar och Teori.....	5
2.1 Tidigare forskning och andra relevanta undersökningar	5
2.1.1 Problematiska situationer och stöd till ungdomar.....	5
2.1.2 Ungdomars uppfattning och inställning till socialtjänsten och samhället.....	7
2.2 Teori	9
2.2.1 Resilience	9
2.2.2 Socialpedagogiskt perspektiv	10
3. Metod.....	13
3.1 Val av metod	13
3.1.1 Intervjuteknik	13
3.1.2 Gruppintervju.....	13
3.1.3 Forskningsansats	14
3.1.4 Analysmetod - Grounded theory	14
3.2 Tillvägagångssätt	15
3.2.1 Avgränsningar	15
3.2.2 Litteratursökning.....	15
3.2.3 Urval	15
3.2.4 Intervjuernas genomförande	18
3.3 Validitet	20
3.4 Reliabilitet	20
3.5 Generaliserbarhet	21
3.6 Etik.....	22
4. Resultat/Analys	24

4.1 Ungas problem och behov av stöd.....	24
4.2 Utformningen av ett attraktivt stöd.....	28
4.2.1 Attraktiv Stödperson	28
4.2.2 Attraktiv stödverksamhet	35
4.3 Uppfattning om socialtjänstens arbete.....	37
4.3.1 Uppfattning av vad socialtjänsten arbetar med	37
4.3.2 Ungdomars inställning till socialtjänsten	39
5. Diskussion/Slutord	44
6. Källförteckning	47
Bilaga 1	50
Bilaga 2	51

1. Inledning och bakgrund

Sverige ratificerade år 1990 FN:s konvention om barns rättigheter. Genom detta har Sverige en plikt att se till barns rättigheter och att dessa alltid ska respekteras och följas. Denna konvention är en betydande utgångspunkt för all offentlig verksamhet som arbetar med barn och unga under 18 år (Ungdomsstyrelsen, 2010:10).

I barnkonventionen artikel 3 beskrivs den grundläggande principen om att barns bästa alltid ska komma i främsta rummet. I artikel 12 om åsiktsfrihet och rätten att bli hörd förtydligas att barn och unga utifrån ålder och mognad ska få möjlighet att uttrycka åsikter samt delta och påverka frågor som rör barnet själv (Ungdomsstyrelsen, 2010). Dessa principer har också inneburit förändringar av formuleringar i Socialtjänstlagen (SoL) som exempelvis innebär att alltid utgå från barnets bästa samt bestämmelser i kapitel 11:10§ som lyder:

“När en åtgärd rör ett barn ska barnet få relevant information. Ett barn ska ges möjlighet att framföra sina åsikter i frågor som rör barnet. Om barnet inte framför sina åsikter, ska hans eller hennes inställning så långt det är möjligt klarläggas på annat sätt. Barnets åsikter och inställning ska tillmätas betydelse i förhållande till hans eller hennes ålder och mognad.” (Socialtjänstlagen, 2001:453)

Regeringen bildade år 1993 den statliga myndigheten Barnombudsmannen (2013) som gavs i uppdrag att se till att barnens rättigheter och intressen efterlevs i samhället. Denna myndighet är barnens talesman och för kontinuerligt en dialog med barn och unga för att få lärdom om deras situation samt förståelse för vad de tycker i frågor som rör dem. Det finns även ideella organisationer som arbetar för ungas rättigheter med målet att göra barns och ungas röster hörda. Rädda Barnen (2013) är en organisation som ständigt verkar för barnens rätt. BRIS¹ (2010) är en annan organisation som har barnkonventionen som ledstjärna för sitt arbete. Dessa organisationer utgår från ett barnperspektiv, vilket innebär att de i den mån det går, sätter sig in i barnets situation för att kunna verka för dennes bästa utifrån hans eller hennes behov.

Utgångspunkten för vår studie är att barn och unga alltid bör ha möjlighet att uttrycka sina åsikter och bli lyssnade på, i frågor som rör dem. Vi upplever att för att kunna utforma det sociala arbetet efter ungdomars behov samt att få en större förståelse för ungdomssituationen, krävs det en dialog med de unga för att möjliggöra att hänsyn tas till deras egna perspektiv. Vi menar att ungdomars perspektiv bör ses som en kunskapskälla i kombination med professionellas bedömningar.

¹ Barnens rätt i samhället

1.1 Problemdiskussion

Under vår praktik och i tidigare arbete med ungdomar har vi deltagit i samtal med ungdomar vilka diskuterat hur de anser att stöd bör eller inte bör vara utformat, för att det ska upplevas som attraktivt. Ofta talades det om detta i anslutning till socialtjänstens arbete. Vad vi frågat oss är om dessa tankar, känslor och åsikter är sådant som når dem som ger stöd till ungdomar och vad konsekvenserna kan bli om detta inte framkommer. Om stöd till personer i utsatta livssituationer inte är utformat på det vis som den som får stödet önskar, hur ska då stödet kunna hjälpa personen att förändra sin situation på bästa sätt? Genom att samtala med ungdomar vill vi föra fram deras röster i hur de anser att ett stöd bör vara utformat för att vara attraktivt för dem. Vi vill även belysa ungdomars uppfattning om den redan befintliga stödapparaten specifikt inriktat mot socialtjänsten. Vårt mål för studien är att den ska vara ett hjälpmedel i att bemöta ungdomar så som de vill bli bemötta. Studien är till för alla socialarbetare samt andra professionella som möter ungdomar i deras vardag.

I vår studie har vi valt att närma oss ungdomar genom att följa fältarbetare som arbetar uppsökande och förebyggande med ungdomar. Ungdomarna är oftast mellan 12-21 år och vistas i offentliga miljöer (gator, torg, köpcentrum, garage etc) samt i semioffentliga miljöer (skolor, idrottsanläggningar, fritidsgårdar etc). Anledningen till att vi har valt att följa fältarbetare är för att det i deras målgrupp ingår ungdomar som befinner sig i någon form av riskzon. En grundpelare i fältarbete är att finnas för ungdomar vid behov av stöd. Det kan då handla om att nå ungdomar som experimenterar med droger, begår brott, upplever utanförskap samt andra ofördelaktiga förhållanden. Fältarbetarna arbetar för att ungdomar ska utveckla sina möjligheter och känna sig delaktiga i samhället. Det uppsökande arbetet syftar även på att komma i kontakt och skapa relationer med ungdomar som andra verksamheter, exempelvis fritidsgårdar, har svårt att nå. De ungdomar som socialt fältarbete riktar sig mot är därför intressanta för vår studie. Detta då en del av dessa ungdomar kan ha behov av stöd för sin utveckling, men kan sakna vägar till ett sådant. Alternativt kan ungdomen varit i kontakt med någon form av stöd och kan därmed tänkas ha uppfattning om hur det fungerade (RiF Rapport, 2010:1). Att höra vad denna ungdomsgrupp anser är ett attraktivt stöd samt att se till deras uppfattningar om den befintliga stödapparaten anser vi därför vara oerhört viktigt.

1.2 Syfte

Syftet med studien är att undersöka hur ungdomar som är aktuella för socialt uppsökande fältarbete vill att ett stöd ska vara utformat samt dessa ungdomars uppfattning och inställning till socialtjänsten. Vi har även som avsikt att undersöka vem och vilka ungdomar väljer att söka stöd hos.

Vidare ämnar studien att diskutera hur stöd till utsatta ungdomar skulle kunna se ut, för att nå unga i behov i ett tidigare skede samt i situationer som uppfattas positiva för ungdomar.

1.3 Frågeställningar

Vår problemdiskussion och vårt syfte har mynnat ut i följande frågeställningar:

1. Till vilka och i vilka frågor vänder ungdomar sig till när de uppfattar att de har ett behov av stöd, inom sina privata och det offentliga nätverket?
2. Vad har ungdomar för uppfattning om hur ett attraktivt stöd skulle kunna vara utformat?
3. Vad har ungdomar för uppfattning specifikt om socialtjänstens arbete, och möjlighet och önskan att få stöd därigenom?

1.4 Förförståelse

Vi har tidigare arbetat med stöd till ungdomar i form av ett sysselsättningsprojekt inom integration för ungdomar, på HVB-hem för ensamkommande ungdomar samt inom förebyggande och uppsökande fältarbete. Vi tog redan här del av tankar, känslor och åsikter angående offentligt- och privat stöd vilket inspirerat oss till att faktiskt undersöka och skriva om det. Denna bakgrund har gjort att vi haft vissa förväntningar på hur vårt resultat skulle se ut. Vi har därför under uppsatsens gång varit extra vaksamma över hur vår förförståelse skulle kunna ta uttryck i vår undersökning. Att våra föreställningar inte alltid stämt överens med vårt resultat innebär för oss att vi har fått tagit del av mängder med ny kunskap, både genom vår egen undersökning samt att ha tagit del av tidigare forskning.

1.5 Centrala begrepp

Stödperson - Detta avser personer inom det privata- likväl det offentliga nätverket som ungdomen vänder sig till i behov av stöd.

Stödverksamhet - I vår studie beskriver vi hur en attraktiv stödverksamhet för ungdomar bör se ut, dessa verksamheter tillhör det sociala arbetet och har som syfte att ge stöd till unga.

Ungdom/Unga - När vi talar om ungdomar utifrån vår emperi syftar vi på personer som är mellan 15-19 år.

Problem - Ungdomarna har här gett olika exempel på problem som man som ung kan drabbas av. De problem som ungdomarna beskriver kan både vara problem som de själva anser är bekymmersamma situationer likväl situationer som benämns som problem utifrån samhällets normer.

Privat nätverket - Här innefattas alla de personer en ungdom har runt omkring sig i form av familj och vänner som ungdomen kan tänkas vända sig till vid behov av stöd.

Offentligt nätverket - Här syftar vi på alla offentliga verksamheter och personerna inom dem som ungdomen kan tänkas vända sig till vid behov av stöd.

1.6 Disposition

Uppsatsen består av sex olika delar. Den första delen är döpt till inledning och bakgrund och består av uppsatsens problemdiskussion, syfte och frågeställningar samt en förklaring på viktiga begrepp som vi valt använda i studien. Därefter kommer vår teori- och forskningsdel där vi presenterar de teorier och den tidigare forskning som vi valt att använda för att stötta och utveckla vår undersökning. Den tredje delen förklarar vår forskningsmetod och hur pass tillförlitlig vår undersökning är i förhållande till validitet, reliabilitet och generaliserbarhet. Metoddelen avslutas med ett etiskt övervägande. Därefter presenteras vårt resultat i en växelverkan där vi även analyserar resultatet med hjälp av teori, tidigare forskning och egna slutsatser. Resultatdelen följs av en diskussionsdel där vi sammanfattar vårt resultat och diskuterar viktiga aspekter som vi vill utveckla. Uppsatsen avslutas med en sammanställning av de källor vi använt oss av i en källförteckning. Vi har även bifogat två bilagor med material som vi använt under vår insamling av data.

2. Tidigare forskning, andra relevanta undersökningar och Teori

2.1 Tidigare forskning och andra relevanta undersökningar

Den tidigare forskningen bygger på en rapport från FoU, en från Ungdomsstyrelsen, fyra böcker, en avhandling och en vetenskaplig artikel. Vi har även valt att komplettera detta med andra relevanta undersökningar som består av en rapport från BRIS och en från Rädda Barnen. Den tidigare forskningen har på olika sätt gemensamma nämnare med olika delar av vår undersökning. Vi kommer använda denna forskning för att styrka och utveckla vår undersökning. Vi är medvetna om att det finns annan forskning som också skulle kunna bidra till studien. Den forskning vi valt är på intet vis heltäckande för området men vi anser att vi, inom ramen för vad som är möjligt med en kandidatuppsats, har hittat forskning som beskriver och utvecklar de resultat vi kommit fram till.

2.1.1 Problematiska situationer och stöd till ungdomar

Organisationen BRIS har under ett tre årigt samarbetsprojekt med Astra Zeneca Young Health Program genomfört en studie med målsättningen att främja barn och ungas hälsa. Detta genom att skapa och sprida kunskap om deras psykiska hälsa. Studien grundas på kvalitativa analyser av 1530 stödkontakter som barn och unga haft via chatt eller mail med BRIS. Resultatet av studien redovisas i rapporten *Se hela mig!* (2008) med målet att förmedla barn och ungas egna ord om sin psykiska ohälsa. I rapporten skildras beskrivningar över hur barn och unga själva ser på sina problematiska livssituationer och vad de har för strategier för att hantera dessa. Barnen i studien beskriver ofta att de medvetet har visat tecken på deras ohälsa men att omgivningen inte har reagerat. Många beskriver en misstro till vuxna och en känsla av att ingen kan hjälpa dem. De skriver också om de svårigheter som barn kan uppleva med att söka hjälp och förklara vad som får dem att må dåligt. Detta motstånd bygger ofta på att de skäms för att de inte har något förtroende för en vuxen som de kan berätta för, oro för vad som kommer ske om de berättar för föräldrar, oro över att de inte ska bli tagna på allvar eller bli otrevligt bemötta samt känslor av skam och skuld. Många barn i denna studie har varit i kontakt med samhällets hjälpapparat. Flera av dem beskriver brister i professionellas försök till att hjälpa dem. Barnen beskriver hur de vill att det ska vara. Två exempel på detta är att de själva vill kunna påverka sin behandling eller att de vill ha en relation med den professionella innan de kan berätta allt.

Genom en så kallad FoU-cirkel har socialarbetare med erfarenheter av att arbeta med ungdomar som brukar droger, framställt rapporten *En delad ritning - perspektiv på familjearbete med ungdomar som använt droger* (2007). Med stöd av forskarna Torbjörn Forkby och Annika Hallén-Hemb har socialarbetarna i denna rapport dokumenterat sina handlingsstrategier i arbetet med dessa ungdomar. I rapporten beskriver både ungdomar och professionella hur viktigt det

är att hela ungdomens familj ingår i behandlingsarbetet. De skriver om den skam och skuld som både föräldrar och ungdomar kan känna vid att ungdomen brukar droger och hur detta kan skapa en motvillighet till att söka hjälp. Flertalet av öppenvårdsverksamheterna redogör för att kontakten med dem sällan är på eget initiativ av ungdomen eller familjen utan att det oftast sker i anslutning till socialtjänstens hänvisning. Detta tror de som arbetar på Mini-Marias öppenvård dels beror på okunskap om vad Mini-Maria arbetar med samt om bristande tillit till verksamheten.

Mats Trondman (2003) har genom kvalitativa intervjuer på ett ungdomscafé vid namn Kloketen frågat ungdomar om deras vardagliga delaktighetskultur och personalen om hur de organiserar och genomför en verksamhet med delaktighet som metod. Denna bok *Kloka möten. Om den praktiska konsten att bemöta barn och ungdomar*, lyfter vad delaktighet kan innebära och åstadkomma för ”ungdomar i riskzonen” och hur vuxna kan använda delaktighet som en metod i arbetet med ungdomar. I denna metod utgår man från att ungdomar har ett behov av tillhörighet och rätt till inflytande. Metoden syftar alltså till att ge vuxna som arbetar med ungdomar verktyg att handla så att ungdomarna känner att de blir tagna i anspråk.

Runar Vihjalmsson (1994) skriver om hur isländska ungdomar mellan 15-16 år bedömer att socialt stöd från föräldrar, vänner och andra vuxna påverkar deras hälsorelaterade beteenden och olika aspekter av deras mentala hälsa. Han har i sin vetenskapliga artikel *Effects of Social Support on Self-Assessed Health in Adolescence* studerat 1200 slumpmässigt utvalda svar från en nationell enkät som besvarats av studenter från åk 9 år 1989. I sin studie har han kommit fram till att stöd från föräldrar är den viktigaste faktorn för en god psykisk hälsa för dessa ungdomar. Detta följs av stöd från vänner och från andra vuxna. Han menar att stödjande föräldrar indirekt uppmuntrar till ett mer hälsosamt beteende hos ungdomen. Detta förstärker även den mentala hälsan vilket resulterar i en positiv bedömning av den egna hälsan hos ungdomen. Däremot kan vänner och andra vuxna i vissa fall ha en negativ påverkan på hur ungdomen bedömer sin hälsa. Stöd från andra vuxna kan exempelvis skapa ångest. Ungdomar som delar ett ohälsosamt beteende förstärker snarare beteendet än motverkar det i varandras sällskap. Hans resultat visar också att stöd från vänner är den enda faktorn som har en direkt påverkan på hur ungdomen bedömer sin hälsa.

Gunvor Andersson (2008) förklarar i sitt forskningsprojekt *Utsatt barndom - olika vuxenliv: ett longitudinellt forskningsprojekt om barn i samhällsvård* att allt som kan göras för att underlätta för det enskilda barnet, kan göra skillnad med samhällets stödsystem som hjälp. Negativa erfarenheterna hänförs med en stor risk på samhällets eller ”socialens” brister. I Anderssons projekt om familjehemsplacerade barn berättar de hon intervjuat att sjuksköterskan, kuratorn, elev-hälsan eller psykolog är vem de skulle vända sig vid i behov av systemstöd. Några få av de hon intervjuat svarar att de skulle kunna ringa sin socialsekreterare. Andersson menar att en person som finns kvar och som står för kontinuitet är en viktig aspekt hos en stödperson.

2.1.2 Ungdomars uppfattning och inställning till socialtjänsten och samhället

I boken *Varken familj eller samhället - en studie av invandrarungdomars attityder till det svenska samhället* beskriver sociologen och integrationsforskaren Mosoud Kamali (1999) hur inställningar och uppfattningar till det svenska samhället kan te sig för invandrarungdomar och deras familjer i segregerade förorter i Sverige. Han skriver om ett dubbelt utanförskap för invandrarungdomar. Dels av att vara ungdom utan direkt inflytande i samhället men även genom att vara invandrare som ofta lever under marginaliserade förhållanden. Kamali hävdar att invandrarungdomar många gånger uppfattar det svenska samhället som fientligt och uteslutande gentemot dem. Han menar att detta tillsammans med andra faktorer skapar en misstro till polisen och andra sociala myndigheter bland dessa ungdomar. En majoritet av de ungdomar som han har intervjuat har tidigare varit i kontakt med rättsväsendet, polis eller socialtjänst. Anledningen till det är att dessa ungdomar har utvecklat en avvikande livsstil och identitet, som i sin tur bildar egna värdesystem. Detta gör exempelvis att ett medlemskap i ett kriminellt gäng inte uppfattas som asocialt eller brottsligt av ungdomarna, vilket resten av normsystemet uppfattar det som.

Sernhede och Johansson (2002) har tillsammans skrivit *Lifestyle, Desire and Politics*. Sernhede diskuterar bland annat invandrarungdomar och deras låga förväntningar på det svenska samhället. Han menar att invandrarungdomar tvingas växa upp i ett samhälle där etniska gränser är tillfogad och där social ojämlikhet förvandlas till och förklaras som kulturella skillnader. Den sociala och kulturella logik som man arbetar med under dessa förhållanden leder till en situation där ungdomars subkulturella motstånd också antar etnifierade former av utseende. Han lyfter att alla ungdomar genomgår en fas där man ska hitta sitt inre och yttre själv – identitetsskapande. Sernhedes undersökning i Göteborgsförorten Hammarkullen i Angered behandlar ungdomars känslor kring utanförskap. Ungdomarna berättar hur de upplever det som att svenskar inte vill lära känna invandrare och att de svenska institutionerna inte är avsedda för dem. Återkommande för dessa ungdomar är känslor av att inte vara önskvärd, inte passa in och att inte ha en plats - de har varken svenskars eller deras föräldrars ursprung, de är invandrare.

I Disa Edvall Malms (2012) avhandling *Det socio-polisiära handlingsnätet* avser samverkan mellan polis och socialtjänst i förhållande till barn och ungas kriminalitet och missbruk. Det centrala är de båda myndigheternas gemensamma uppdrag – att både stödja och kontrollera barn och unga. Där lyfter hon fram bland annat de spänningsförhållanden som finns mellan polisens straffrättsliga logik och socialtjänstens fokus på behandling och hur detta många gånger prioriteras olika då polisens insatser prioriteras framför socialtjänstens. Sett ur ett familjeperspektiv utövar socialtjänstens kontroll till skydd för barnen då det handlar om kontroll av vuxnas föräldra- och omsorgsförmåga. Bedömningen i detta fall kan vara både prognostisk - den unges framtida utveckling, samt retrospektiv – utifrån tidigare händelser som exempelvis övergrepp. Socialtjänstens kontrollerande uppgifter bygger ofta på mer långsiktiga åtagande där man i regel först utreder för att därefter besluta om eventuella insatser.

I Ungdomsstyrelsen (2010:10) rapport *Fokus 2010 - en analys av ungas inflytande* belyser de ungas inflytande och delaktighet i Sverige. Rapporten lyfter vikten av ungas rättigheter att påverka sitt eget liv och närmiljö. Den innefattar en tematisk analys av ungas inflytande över den personliga sfären och samhället i stort. Studien lyfter ungdomars delaktighet i samhället och förtroendet för demokratin samt hur detta skiljer sig beroende på vart man bor och av möjligheten till inflytande i familjen. Ungdomar som lever i en familj med en öppen kommunikation mellan varandra och känner att de har inflytande i familjen har större tillit till andra människor och det politiska samhället. Man hävdar också att ju högre socioekonomisk status ungdomen besitter desto större social tillit har denna. Ungdomar som kommer från resurssvaga bostadsområden är mer skeptiska till samhällets institutioner. Studien hävdar också att ungdomar vars föräldrar är högt utbildade känner större delaktighet i det svenska samhället samt att känslan av delaktighet hos ungdomar från segregerade förorter inte skiljer sig nämnvärt från resten av rikets ungdomar. Dock menar de att ungdomar med invandrarbakgrund från dessa områden påvisar en lägre tendens att tro på deras egen förmåga att påverka politiska organ. I rapporten konstateras det även att unga från mer socioekonomiskt svaga områden har en mer pessimistisk framtidstro.

Se mig som en person är en rapport utgiven från Rädda Barnen (2008) och skriven av Anna Frenning. Rädda Barnen har med sina böcker och rapporter ett syfte att sprida kunskap om barns förhållande, ge vägledning och inspirera till nya tankar och diskussioner. Rapporten skildrar barn i familjehems uppfattning om hur myndigheter hanterar deras skyldighet till tillsyn och uppföljning av placeringar. I rapporten lyfter man dessa ungdomars uppfattning om socialtjänsten samt frågor om de tycker att det ska finnas ytterligare en kontaktperson utanför familjehemmet och vilka egenskaper denna person i så fall ska ha. Rapporten bygger både på kvantitativa enkätfrågor som genomförts på ett webbcommunity vid namn Lunarstorm samt intervjuer med fyra familjehemsplacerade ungdomar.

Greta Marie Skau (2012) skriver i sin bok *Mellan makt och hjälp* att makt är kunskap, inte minst gäller det att förstå förhållande mellan klient och hjälpare i makttermer. I hennes undersökning uttrycker flera av de klienter hon intervjuat att de känner att ingen lyssnar på dem. Trots att de fått många frågor och fått svara på dessa så känner de att dem inte fått svara på just det som är viktigt för dem. Skau menar att det finns två sätt för en hjälpare att inhämta information - med ett uppriktigt intresse av klienten utan att kränka dennes integritet, eller likgiltigt och respektlöst. Kommunikationen i förhållande till barn och ungdomar är kanske ännu svårare. Här måste man även se den unge som en seriös samtalspartner och godta att den unge är expert på sitt eget liv och i sin egen vardag. Barn får ofta höra att "det där är väl ingenting att bråka om", men sanningen är att ingen har rätt att frånta varken ett barn eller en vuxen rätten till att känna sig kränkt då känslan är i grunden subjektivt definierad.

2.2 Teori

Vårt resultat kommer analyseras med hjälp av resilience teori och genom ett socialpedagogiskt perspektiv. Resiliense är mer av en vid ramteori medan ett socialpedagogiskt perspektiv har närmare anknytning till det praktiska arbetet. Vi anser att teorierna kompletterar varandra i vår undersökning då vi avser att både förklara hur unga fungerar i sin motståndskraft och även diskutera hur man kan stödja unga i det praktiska stödarbetet.

2.2.1 Resilience

Resilience är en teoribildning som innefattar risk- och skyddsfaktorforskning, utvecklingspsykologiska och sociala dimensioner i barn och ungas uppväxt. När den introducerades handlade det inte sällan om att diskutera så kallade maskrosbarn² som med tillsynes förödande risker för sin utveckling, ändå klarat att bygga upp ett fungerande liv. Detta ledde vidare till studier kring vad det var som gjorde att vissa klarade att hantera svårigheter och motgångar bättre än andra – och även betydelsen när risk- och skyddsfaktorer samvarierar. Historiskt kom begreppet resilience till hälsovetenskapen från att ha varit tillämpad i fysik och teknik där dess betydelse hänvisar till förmågan hos material att studsas tillbaka från stress och återfå sin form eller sitt tillstånd. När teorin accepterades i psykologin användes den först i en studie för barn med psykisk sjuka mammor. Nu är den allmänna förklaringen att indikera den enskildes förmåga att återhämta sig från, anpassa sig till och förbli stark i livets motgångar. Resilience redovisas beroende av både individuell- och gruppstyrka samt att det i hög grad påverkas av stödjande element i miljön i stort (Ungar, 2005).

Generellt är det så att de barn som kan vara hoppfulla om framtiden – flexibla, anpassningsbara, de som har problemlösande färdigheter och aktivt försöker ta kontroll över sina liv, sannolikt är mindre sårbara än de som passivt accepterar de motgångar de möter. Socialt kompetenta barn vilka är kapabla till problemlösning kan förbättra sin imiteringsförmåga genom att identifiera alternativ till sina nuvarande förhållanden och utforma kreativa lösningar. Det är inte bara en stödjande relation med familj och andra vuxna som hjälper till att skydda barn från de negativa effekterna av stressiga situationer, det finns mycket som tyder på att socialt stöd från kamrater i hög grad kan förbättra barns resilience (Ungar, 2005).

Resilience-forskningen har genomgått fyra ”vågor”. Den första vågen var beskrivande och forskare kunde rada upp företeelser och situationer med resilience, exempelvis att kunna anpassa sig till livets motgångar. Det var när den andra vågen kom som forskare invigde processer som kunde beskriva de observerade sambanden/samspelet till resilience. Detta kunde då vara samband mellan olika faktorer som familj och miljö. Att undersöka processer i en naturlig omgivning och livslopp tog för lång tid, därför valde man att under tredje vågen istället göra experiment. Forskare testade resilience genom direkt slumpvis

² “Barn som lever under svåra villkor och lär sig att bemästra dem” (Nationalencyklopedin, 2013)

utvalda kliniska försök med ett upplägg som ursprungligen härstammade från resilienceforskning (Andersson, 2008).

Nu när den fjärde vågen i resilience-forskning växer sig starkare går det tydligt att urskilja att det bygger på kunskap från de tidigare vågorna samt att man numera utnyttjar nya teknologier. Hittills har fokus i resilience legat hos individer men den kan likväl appliceras på de system där individuell utveckling sker, så som i klassrummet, idrottshallen eller i familjen. Uppmärksamheten har skiftat till en multi-nivå där högst komplicerade processer där korrelation sker (Andersson, 2008).

Individen är beroende av olika faktorer som medförs under svåra levnadsomständigheter och stress. Forskare har kunnat urskilja tre huvudsakliga faktorer inom resilience som påverkar det utsatta barnets förmåga att hantera sin situation på ett positivt sätt. Faktorerna är:

Barnets individuella egenskaper - t.ex. att barnet har lätt att anpassa sig i nya situationer och får därmed även en bättre återhämtningsförmåga.

Relationen till föräldrargestalterna - hur interaktionen ser ut mellan barn och förälder är högst relevant. Det avgör på vilket sätt barnet lär skydda sig och reducera ångesten i stressfyllda situationer (Skerfving, 2005). Föräldraskapet har både i ett tidigt och i ett senare skede betydelse för barnet. Byggs relationen på värme och trygghet kan det hjälpa barnet att stå emot negativ påverkan.

Omgivningens stöd - berör de arenor där barn vistas när de är hemifrån. Detta stödnätverk blir särskilt viktigt då föräldrarna brister i sin omsorgsförmåga. Av det här stödnätverket kan även barnet få kunskap om sin situation eller lärdom om varför föräldrarna brister i sin omsorg och kunskap. I detta fall blir barnet starkare och kan avlasta tänkbara skuld känslor (Skerfving, 1996).

2.2.2 Socialpedagogiskt perspektiv

Socialpedagogik är ett tvärvetenskapligt kunskapsområde som inte kan förstås utan att koppla företeelsen och begreppet till både teori och praktik. Socialpedagogiken är handlingsinriktad och utgår likväl från teoretisk kunskap som praxis vilket gör att teori och praktik är svåra att särskilja samt beroende av varandra. Denna kunskapsform kan liknas med "praktisk klokhet" även kallat fronesis (Eriksson & Markström, 2002).

Dagens socialpedagogik i Sverige hävdas vila på tre ben. Det första benet kallas det kontinentala och har sina rötter i Tyskland med socialfilosofen Paul Natorp (1854-1924) som grundare. Natorp menade att all kunskap och lärande har sociala inslag som pedagogiken måste ta fasta på. Ursprunget till denna socialpedagogik härstammar i de idéströmmar om alla människors rätt till självständighet och bildning som uppstod efter den franska revolutionen. Enligt denna tradition är socialpedagogikens uppgift att resocialisera och integrera, att människor i gemenskap med andra kan utveckla en vilja att förändras. Traditionen belyser även vikten av att människor integreras i samhället och strävar efter att inte ha några avvikare (Eriksson & Markström, 2002).

Det andra benet har sitt ursprung i den amerikanska traditionen för socialt arbete vilket är mer individuellt och terapeutiskt. Detta synsätt grundas av Jane Adams (1860-1953) och Mary Richmond (1861-1928). Synsättet visar att uppfattning av ett problem hos en individ kan reduceras genom behandling. Även denna teori har resocialisering och integration som mål. Detta förhållningssätt är vanligast i Sverige (Eriksson & Markström, 2002).

Det tredje benet beskrivs som den pedagogiska traditionen som bland annat grundas i John Deweys (1859-1952) och Paulo Freires (1921-1997) pedagogik. Fokus i detta perspektiv är att mobilisera människors resurser istället för att resocialisera och integrera utsatta människor. Förhållningssättet kan också beskrivas som emancipatoriskt som menar på att människor genom bildning ska frigöra resurser. Mobiliseringen syftar till att människor tillsammans löser problem där samhällets resurser inte är tillräcklig. Denna mobiliserade tradition är inte speciellt vanlig i Sverige idag men är på väg att bli mer etablerad (Eriksson & Markström, 2002).

Vad som är gemensamt för samtliga förhållningssätt är tron på att man kan stödja människor i att hitta sina egna resurser, ta vara på erfarenheter och bli självständiga. Samtliga förespråkar att gemenskap med andra är grunden till de processer som lär människor att utveckla en vilja och möjlighet att göra aktiva val. Antingen sker denna process utifrån samhällets eller individens villkor (Eriksson & Markström, 2002).

I Sverige dominerar det egna ansvarets perspektiv och det dualistiska perspektivet inom den socialpedagogiska praxisen. Det egna ansvarets perspektiv utgår från att sociala problem skapas av individen själv och att man därmed bör rikta insatser mot individen och dennes närmiljö. Det dualistiska perspektivet utgår istället från att sociala problem skapas av samhällets socialisation. Sociala problem anses vara sådant som inte överensstämmer med samhällets normer. I denna praxis belyses vikten vid allas rätt att vara sin egen person och uttrycka sin egen vilja. Problemfokus anses ha negativa följder för individen då denne objektifieras och mister ansvaret över sig själv (Eriksson & Markström, 2002).

Stig-Arne Berglund (2000) menar att socialpedagogik inte ska ses som ett ämne eller en metod utan tolkas som ett förhållningssätt som rör den sociala sfären och grundas i en pedagogik som ser människors livssituation och motivation som en källa till kraft. Han belyser driften hos människor som gör att vi automatiskt söker lösningar till våra problem och hur man istället för att fokusera på det som uppfattas problematiskt bör fokusera på de resurser personen innehar. I arbete med ungdomar i problematiska livssituationer hävdar Berglund att man ska få ungdomarna att känna inflytande över sin egen läkningsprocess. På detta sätt skapas hjälpmedel för dem att hitta egna resurser som ger de makten att hantera och förändra sin situation. Tonvikten är samspelet i kontakten som skapar känslor hos ungdomen av att vara uppmärksammad, förstådd och värdefull.

Under de senaste 30 åren har nya perspektiv tagit plats inom socialpedagogiken. Avvikelse, underordning och utanförskap förklaras inte längre utifrån avvikande människor utan anses istället vara socialt konstruerat. Denna socialpedagogik

ifrågasätter det normala istället för att problematisera det som anses onormalt (Molin, Gustavsson & Hermansson, 2008).

Socialpedagogik är av stor betydelse för arbetet mot det socialt konstruerade utanförskapet och underordningen bland människor. I Molin et al. (2008) bok *Meningsskapande och delaktighet* skriver Sernhede att ett socialpedagogiskt förhållningssätt ska främja frigörelsen och fokuserar sin diskussion på utsatta "stigmatiserade" ungdomar i förorten. Han kritiserar det sociala arbetets individinriktning och hävdar att man måste se till helheten för dessa ungdomar. Genom att arbeta kollektivt kan man ta tillvara på den konstruktiva potentialen som finns i den kontext som ungdomarna befinner sig i. Det krävs en dialog med ungdomarna och en öppenhet för ungdomskulturen. Detta arbete kräver både improvisation och flexibilitet med kapacitet att införa olika former av identitets- och kulturproduktion i fokus för de unga vilket grundar ett positivt integrationsarbete. Målet är att ungdomarna ska hitta en tro på sig själva för att kunna hitta vägar att integreras i samhället. Stigmatisering har gjort att unga avgränsats och ställts utanför det omgivande samhället. Segregationsmönstret behöver brytas för att ge rum att skapa nya arenor för ungdomar att bli synliggjorda. Socialpedagogiken ska använda kulturella uttryck som ett sätt att bygga broar och skapa möten mellan olika sociala grupper vilket i sin tur ska leda till meningsskapande och delaktighet (Molin et al. 2008).

3. Metod

Denna undersökning är en kvalitativ studie som bygger på femton semistrukturerade intervjuer med ungdomar mellan 15-19 år. Studien har genomförts via både grupp- och individuella intervjuer. Vi har med hjälp av tre olika fältgrupper i Göteborg - Angered och angränsande kommuner - Ale och Partille, kunnat möta upp ungdomar som är av intresse för de olika fältgrupperna och då indirekt även vår studie.

3.1 Val av metod

I kvantitativa studier har forskaren innan undersökningen en klar bild av vad det är som ska undersökas och använder mätbar fakta som kan generaliseras över en hel population (Greasley, 2008). Denna metod är inte anpassningsbar i vår studie då vi söker våra informanternas egen uppfattning och utförliga svar från intervjuobjektet. Vi vill nå de subjektiva beskrivningar som bäst skildras med intervjuobjektets egna ord utifrån dennes perspektiv (Kvale & Brinkman, 1997). Eftersom vår studie är beroende av att vi ska kunna tolka meningsinnehållet i informationen använder vi oss av den kvalitativa metoden där vi kan få ett mer djupgående och målande resultat (Thomassen, 2007).

“Den kvalitativa intervjun är en unik, känslig och kraftfull metod för att fånga erfarenheter och innebörder ur undersökningspersonernas vardagsvärld. Genom intervjun kan de förmedla sin situation till andra ur ett eget perspektiv och med egna ord.” (Kvale & Brinkman, 1997, s 70)

3.1.1 Intervjuteknik

Den semistrukturerade intervjun kan hävdas vara en anpassningsbar metod där det i regel handlar om att intervjuaren har utformat ett frågeschema men att frågornas ordningsföljd får varieras beroende på hur samtalet utvecklas. Intervjuaren har i den semistrukturerade intervjun frihet att ställa passande följdfrågor för att informanten ska ha möjlighet att utveckla något som intervjuaren uppfattar viktigt och relevant för studien (Bryman, 2011). Då vårt syfte är av en bred karaktär lämpar sig en semistruktur då frågorna ofta är allmänt formulerade. Vi har skapat en frågeguide där vi efterfrågar egna uppfattningar och upplevelser från respondenterna (Bilaga 2). Undersökningen strävar efter att analysera gemensamma drag och särskildheter från de olika intervjuobjektens svar och det kräver därför ett visst mått av struktur i intervjuerna.

3.1.2 Gruppintervju

När ett ämne uppfattas som känsligt kan gruppinteraktionen göra det lättare att uttrycka synpunkter vilka annars är svåra att uppenbara (Kvale & Brinkmann, 1997). Vi har därför valt att ge de ungdomar vi möter ett val att antingen delta individuellt eller i grupp i våra intervjuer. Att studera vad ungdomarna säger samt hur gruppprocessen ser ut kommer att ingå i vårt resultat och analys. Vi tror att vissa ungdomar vågar säga mer i grupp och att de kan hjälpa varandra att utveckla

och diskutera tankar vilket resulterar i mer djupgående svar. Samtidigt är vi medvetna om att grupsituationen även kan göra att de tysta deltagarna inte kommer till tals i samma utsträckning som de andra och att ungdomarna håller tillbaka individuella åsikter som inte är accepterade av gruppen. Av tidigare erfarenhet av att arbeta med ungdomar och inte minst varit ungdom själva vet vi hur viktig gruppens åsikter är.

3.1.3 Forskningsansats

Vi har en explorativ ansats som ram där vi genom att intervjua ungdomar undersöker vår frågeställnings empiriska hållbarhet i förhållande till teorin (Holme & Solvang 1997). Inom denna ram arbetar vi induktivt vilket beskrivs som teoriutvecklande. Denna ansats utgår från ett eget formulerat problem som grund för undersökningen. Efter datainsamlingen så appliceras aktuell tidigare forskning och teorier i en analys för att utveckla resultatet av undersökningen. När man använder sig av induktiva strategier anser man att resultat från den insamlade data är teoriutvecklande. Enligt Bryman (2011) bör all induktiv forskning inte alltid förstås som teoriutvecklande utan snarare som empiriska generaliseringar. Den induktiva ansatsen är vanligare i kvalitativa studier. En studie som istället utgår från en deduktiv ansats är teoriprovande där man redan i problemformuleringen utgår från tidigare forskning eller teori. I en sådan studie har man en uppfattning om det som ska undersökas innan undersökningen sker. Fördelen med att använda ett induktivt angreppssätt anser vi vara att man inte fastnar i tidigare forskning eller teori utan har möjlighet att vara mer objektiv inför det vi undersöker. Dels för att vi kan se på ett fenomen med nya ögon, dels att vår undersökning inte är påverkad av tidigare forskning eller teori.

3.1.4 Analysmetod - Grounded theory

För att analysera vårt material har vi låtit oss inspireras av analysmetoden Grounded theory som bygger på den induktiva ansatsen. Denna metod är teorigenererande där datainsamlingen och analysen sker parallellt. Kodning anses vara den viktigaste processen i Grounded theory vilket är ett sätt att kategorisera funnen data som har en teoretisk vikt för undersökningen. Denna kategorisering sker i olika faser och är metodens teorigenererande bearbetning av data, det kan alltså inte reduceras till att enbart ses som ett sätt att strukturera data. Syftet med kategorierna är att de slutligen ska ha fångat det insamlade materialet fullt ut. I kodningsprocessen sker det en kontinuerlig jämförelse mellan data. Detta för att hitta likheter och olikheter som sedan styr den fortsatta insamlingen av nya data. Avslutningsvis i en analys med Grounded theory som metod så förskjuts denna successivt från att vara mer deskriptiv till att bli mer teoretisk. Till sist framkommer det inget nytt från fortsatta kodningar och då är materialet i undersökningen mättat. Grounded theory är den vanligaste analysmetoden vid kvalitativa studier (Kvale & Brinkman, 1997). Vi använde Grounded theory för att få en stor spridning på olika aspekter i vår analys och som hjälp att skapa tydliga mönster över olika teman i undersökningen. Eftersom tiden för vår studie varit begränsad så har vi inte kunnat uppnå mättnad i den data som vi samlat in, vilket vanligtvis är slutskedet i Grounded theorys analysprocess. Vi har därför valt att använda oss av vissa delar från denna analysmetod. Vi strävade inte efter något teoriskapande utan använde teorin för att stegvis strukturera vår insamlade data.

Därefter grovsorterade vi den, som i sin tur har lett fram till olika kategorier. Mönster och likheter i våra informanternas svar har varit utgångspunkt för hur vi skapat våra kategorier utifrån vår empiri.

3.2 Tillvägagångssätt

3.2.1 Avgränsningar

Vid en kvalitativ studie är det naturligt att göra vissa avgränsningar, detta kan man göra genom att fokusera på teman (Larsson, 2005). Vårt tema avser socialt stöd för ungdomar. För att avgränsa uppsatsen till den tidsram vi blivit tillhandahållna valde vi i vår planering av undersökningen att använda oss av maximalt tre olika fältgrupper när vi skulle möta upp våra informanter. Vi lyckades få tag på tre fältgrupper som ville hjälpa oss med uppsatsen och de lät oss följa dem under en kväll vardera. Anledningen till att vi valde att gå med olika fältgrupper som representerar olika områden var för att få en spridning i studien. Vi har alltså inte till avsikt att göra en komparativ studie och jämföra de olika områdena. Den andra hälften av vår uppsats fokuserar på ungdomars uppfattning samt inställning till socialtjänsten. Vi har valt att ha socialtjänsten som exempel på stödverksamhet av den anledning att vi under vår praktik träffat ungdomar som uttryckt sina åsikter angående just socialtjänstens arbete.

3.2.2 Litteratursökning

För att söka efter tidigare forskning och teori har vi använt oss av de sökmotorer som finns tillgängliga hos Göteborgs Universitetsbibliotek. Vi har främst använt LIBRIS och GUNDA för att finna relevanta böcker. Våra sökord har då varit *ung* you* adolescent* stöd* social supp* social problem* bemöta* möt* utveckling* develop* förort* resilience* socialped**. Vi har även använt Summon då vi har sökt efter specifika författare. De databaser vi använt för att finna relevanta vetenskapliga artiklar är Social Services Abstracts och Sociological Abstracts inom plattformen ProQuest. Våra sökord för den artikel vi använt i vår studie har varit *you* adolescent* social supp* social problem* health problem**. Vi har även använt oss av hemsidor till organisationerna Bris och Rädda barnen för att hitta studier som de bedrivit inom vårt ämne.

3.2.3 Urval

I vår undersökning har vi valt att med hjälp av tre fältgrupper komma i kontakt med ungdomar. Att vända oss till ungdomar som är i kontakt med fältarbetare är ett strategiskt val då deras målgrupp är ungdomar som i högre grad än andra kan befinna sig i en riskzon för att hamna i missbruk, kriminalitet, utanförskap och andra för ungdomen ofördelaktiga förhållanden. De är ungdomar som kan vara i behov av stöd men samtidigt är svåra att nå för resterande hjälpapparat vilket gör att de i högsta grad är viktiga för det sociala arbetet. Därmed har vi använt oss av ett målinriktat urval i hur vi ska nå ungdomar (Bryman, 2011). Studien kommer enbart att kunna belysa vad vissa ungdomar tänker om samhällets stödsystem, men genom studiens uppläggning vill vi argumentera för att denna grupp är viktig att nå, även om det finns fler grupper att undersöka.

Fördelen med att intervjua ungdomar i anslutning till fältarbete är att ungdomarna då befinner sig i en miljö som de själva har valt. Vi menar att detta kan bidra till känslor av trygghet under intervjun. Fältarbete utgår även från att ungdomar har kontakt med fältarbetarna på frivillig basis vilket minskar risken att ungdomar upplever att de tvingas delta på grund av en beroendesituation. En sådan beroendesituation hade kunnat förekomma om vi exempelvis försökt få kontakt med ungdomar via socialtjänstens klientregister.

För att öka studiens tillämpbarhet har vi av strategiska skäl valt att följa fältgrupperna i Angered, Partille och i Ale, då de befinner sig i skilda socioekonomiska områden. Vi har inte planerat att göra en komparativ studie men vi anser att det finns fördelar med att bredda vår undersökning till tre olika områden. Detta för att få en större spridning på de områden där de ungdomar vi intervjuar vistas då det kan finnas kollektiva uppfattningar och normer mellan individer i ett område. Ungdomars socioekonomiska bakgrund kan också påverka deras uppfattning och inställning angående socialt stöd.

Eftersom alla fältgrupper i Göteborgsregionen inte har haft samma möjlighet att delta i vår studie kan det även hävdas att vi använt oss av ett så kallat icke-sannolikhetsurval, vilket kritiker hävdar är en urvalsmetod som har negativ effekt på generaliserbarheten av studien (Bryman, 2011). Vi har varit i kontakt med 6 fältgrupper varav fältgruppen i Angered och Partille fältgrupp var de som vi kontaktat först och de som först gav besked om att de ville delta. Fältgruppen i Ale var den sista fältgrupp som gav beskedet att de ville delta. Innan dess har vi även talat med Fältgruppen City som avstod av etiska skäl, fältgruppen i Frölunda-Högsbo-Askim valde att avstå av oklara skäl och fältgruppen i Örgryte-Härlanda avstod då de inte utför något omfattande uppsökande arbete.

Angered är en stadsdel som ligger i nordöstra Göteborg och skapades genom den statliga satsningen för fler boende - ”Miljonprogrammet”. Programmet syftade till att bygga en miljon bostäder inom loppet av tio år. Satsningen gav resultat men kritiserades hårt då dessa bostadsområden blev segregerade både socialt, etniskt och ekonomiskt. Angered är fortfarande idag ett område där lågstatusgrupper bor och kan beskrivas som en marginaliserad förort (Nationalencyklopedin, 2013). Idag har Angered ca 50000 invånare varav 45 procent är under 30 år och ungefär hälften av invånarna är utrikesfödda (Göteborgs stad, 2013).

Partille kommun är en tätort som ligger strax öster om Göteborg och har knappt 36000 invånare varav 27 procent är 0-19 år. Majoriteten av invånarna i kommunen är välutbildade, 42 procent mellan 20-64 år hade år 2010 högskoleutbildning medan arbetslösheten låg på 5 procent av invånarna samma år. År 2010 var 14 procent av invånarna utrikesfödda (Partille kommun, 2010).

Ale kommun innehåller både tätort, landsbygd och glesbygd och är beläget 1-5 mil norr om Göteborg. Ale har knappt 28000 invånare varav 23 procent är 0-19 år. År 2011 hade 28 procent av kommunens invånare en eftergymnasial utbildning och arbetslösheten låg på 5 procent för dem mellan 20-64 år. Samma år var 13 procent av invånarna utrikesfödda (Ale kommun, 2012).

De dokument vi funnit och studerat för att få fram dessa uppgifter innehåller inte helt jämförbar information från de olika områdena. Vårt mål är att klargöra att Angered är en resurssvagare stadsdel i Göteborg medan Partille kommun som befinner sig inom göteborgsregionen är ett resursstarkt område och att Ale är en mindre kommun utanför Göteborg som socioekonomiskt befinner sig emellan Angered och Partille.

Vi har under ett tillfälle i ca tre timmar i vardera område intervjuat de ungdomar som vi träffat under den kväll vi följt respektive fältgrupp samt de som varit intresserade av att delta i vår studie. När vi vänt oss till ungdomar har vissa av dem i sin tur fört vidare till andra att vår intervju var intressant vilket inneburit att fler ungdomar valt att delta. Detta är ett snöbollsurval som är en form av icke-sannolikhetsurval (Bryman, 2011). Genom ett snöbollsurval når vi ungdomar som annars kanske valt bort ett delta vilket ökar antalet respondenter i vår undersökning.

Vi har intervjuat 32 ungdomar (11 tjejer och 21 killar) fördelade på 14 ungdomar i Angered, 9 i Partille och 10 i Ale. Ungdomarna var i åldrarna 15-19 år. Vår urvalsstorlek har varit beroende av hur många ungdomar vi mött tillsammans med fältarbetarna samt vilka av dessa ungdomar som velat delta i vår studie. Vi har haft möjlighet att få fler ungdomar att delta genom att följa fältgrupperna fler kvällar för att komma i kontakt med ytterligare ungdomar, men urvalets storlek bedömde vi tillräckligt i förhållande till resurser i form av främst tid som står till förfogande.

Ungdomar över 15 år bedöms inneha den mognad att de själva kan ta ställning till om de vill medverka i en intervju eller inte (Bryman, 2011). Utgångspunkten för undersökningen var att intervju ungdomar från 15 år. På grund av studiens uppläggning, att vi följde med fältarbetare, var det dock svårare att reglera åldern för de som ville tala med oss då detta byggde på ett mått av självselektion. Vi stod därför i några fall inför ett dilemma om vi skulle utesluta ungdomar att uttala sig om deras tankar angående våra frågeställningar, på grund av deras ålder. Då intervjusituationen arrangerades spontant och till största delen skedde i de grupper som ungdomarna befann sig i, bedömde vi dock att ett sådant förfarande skulle vara svårt att genomföra. Att exempelvis be några av ungdomarna lämna den grupp de ingick i för att enbart tala med några, skulle innebära ett ingrepp i gruppen som vi inte bedömde skulle fungera. Bryman (2011) lyfter vikten av att skapa ett gott första intryck och en god stämning i intervjusituationen vilket vi menar skulle försvåras i ett sådant fall.

De frågor som ställdes avsåg heller inte ungdomarnas personliga angelägenheter, vilket vi bedömde minskade risken för att de skulle kunna lida men av att finnas med under samtalet. Vi har dock vid analysen av materialet bortsett från vad yngre ungdomar sagt så att materialet därmed enbart bygger på intervjuer av ungdomar från 15 år.

3.2.4 Intervjuernas genomförande

Vår undersökning bygger på tre intervjutillfällen - Partille, Ale och Angered - med fem intervjuer vardera, alltså sammalagt 15 intervjuer varav tre var individuella och resterande genomfördes i grupper om två till fem personer. Intervjupersonerna var mellan 15 och 19 år. Vi har båda två deltagit i intervjuerna, men den ena hade fokus på att ställa frågor och den andra aktivt antecknade vad som sades. Vi la extra mycket tyngd på tydlighet och sensitivitet i våra frågor (Bilaga 2) eftersom vi redan från början visste att vi vid några av intervjuerna inte skulle ha ett gemensamt modersmål samt att ungdomar ofta inte har ett fullt så utvecklat ordförråd (Bryman, 2011).

Våra intervjuer genomfördes på sex olika platser. Den första intervjun genomfördes utanför Ica Maxi i Angered eftersom vi där utanför träffade våra första intervjupersoner. Trots att den utspelades i anslutning till förbigående personer var intervjun fullt användbar och vi fick ta del av seriösa och genomtänkta svar.

De fyra följande intervjuerna som gjordes i Angered genomfördes i ett litet grupprum på en fritidsgård. Grupprummet hade fönster ut emot det stora sällskapsrummet på fritidsgården och detta medförde att våra intervjupersoner ibland tappade fokus när andra ungdomar passerade utanför. Vi anser trots detta att våra intervjupersoner delgav oss reliabla svar på våra frågor i stort då vi fått seriösa svar på alla frågor. Att vi befann oss på en så pass central plats på fritidsgården tror vi var en bidragande faktor till det stora intresse hos ungdomarna av att delta i vår studie.

I Partille utspelades fyra intervjuer på en av kommunens fritidsgårdar, den första en soffa i en korridor i anslutning till sällskapsrummet. De två följande i en soffa i sällskapsrummet och den sista av de fyra utanför den tillhörande danslokalen. Det var en lugn kväll på fritidsgården och detta gjorde även att våra intervjuer kunde genomföras ostört med ungdomar som hade ett intresse av att hjälpa oss och svara på våra frågor. Den sista intervjun i Partille på en annan fritidsgård. Fritidsgården var nära stängning och vi kunde därför göra intervjun ostört i tv-rummet där vi också hade möjlighet att stänga en dörr ut till det gemensamma sällskapsrummet.

I Ale besökte vi två olika fritidsgårdar varav den första var förhållandevis liten men med relativt många besökare vid vårt besök. Tre intervjuer utfördes i en soffa belägen centralt i själva cafét och vi kunde märka av att våra intervjupersoner påverkades av detta. Vi ser det ändå som positivt att ungdomarna kunde se att vi utförde intervjuer för efter första intervjun kom fler och ville delta och var nyfikna på vad vi gjorde. Den andra fritidsgården i Ale och vårt sista besök under vår insamlingsperiod var det till skillnad mot den förra en väldigt lugn kväll med bara ett fåtal ungdomar där. Vi kunde genomföra våra två sista intervjuer helt ostört med ungdomar som var angelägna om att ge oss utförliga svar. Sammanfattat har alla våra intervjuer genomförts utifrån ett frivilligt deltagande där ungdomarna själva fått bestämma vart vi ska uppehålla oss och hur intervjun ska vara utformad.

Innan vi gick ut på fältet och mötte våra respondenter tog vi oss god tid att göra oss förtrogna med vårt material i form av de frågor som vår intervjuguide bestod av (Bilaga 2). Vi övade sedan att genomföra intervjuerna med varandra och med utomstående för att vara ordentligt förberedda. Vi inledde varje intervju med att presentera oss själva och därefter ge en genomgång av syftet med vår studie och hur intervjun skulle genomföras. Ungdomen fick även informationen på ett informationsblad tillsammans med våra kontaktuppgifter (Bilaga 1). Vi ville att ungdomarna skulle ges en trovärdig anledning att faktiskt delta i vår studie och motivera dem att ge oss ärliga svar, därför motiverade vi dem med att vår studie senare skulle kunna läsas av professionella och att deras svar skulle kunna vara med och påverka i de frågor vi valt att undersöka. Detta följdes av information om att de kan vara anonyma när studiens resultat presenteras, vad studien ska användas till, att det inte finns något som helst tvång att svara på alla frågor och att säga till om det är något personen inte förstår med våra frågor (Bryman, 2011).

De tre individuella intervjuerna varade i genomsnitt ca 15 minuter. De Tolv resterande intervjuerna genomfördes i grupp. Dessa tog längre tid än de individuella eftersom det var fler personer som skulle göra sig hörda under vad som resulterade i ca 25-45 minuter. Vid samtliga intervjuer användes en semistrukturerad intervjuteknik. Frågorna ställdes därmed inte i någon inbördes ordning utan lyftes när det passade som bäst. Intervjuerna inleddes med en större och mer öppen fråga för att följas av ett antal mer specificerade följdfrågor där vi i vissa fall även gav olika svarsalternativ, detta kallat tunnelteknik (Bryman, 2011). Vi valde en bred första fråga för att avlägsna stress hos intervjupersonerna genom att visa att våra frågor inte handlar om personens egna upplevelser och att det inte fanns något rätt eller fel utan att vi utgår från ungdomar i allmänhet. I framställningen av intervjuguiden tog vi hjälp av yngre syskon och vänner för att säkerställa att vårt språk var lättförståeligt för målgruppen samt att frågorna tolkades rätt.

I frågorna strävade vi efter att utgå från en opartisk syn av socialtjänsten och socialt stöd överlag. Detta på grund av att ungdomarna skulle känna sig trygga och bekväma nog att utgå från sig själva och på detta sätt indirekt gynna reliabiliteten i vårt resultat. Vi har också varit måna om att få en så rättvis bild av deltagarnas svar som möjligt och har därför upprepat deltagarnas påstående och sammanfattat vad deltagarna sagt för att be dem bekräfta att det stämmer. Detta för att inte låta vår egen tolkning ta överhand i undersökningen utan till största möjliga mån utgå från intervjupersonerna.

Vi avslutade varje intervju med att repetera det vi presenterat innan intervjun - man har rätt att vara anonym samt att våra mailadresser finns på våra informationsblad ifall man skulle vilja lägga till något man missat eller ändrar sig i något man sagt (Bilaga 1). Vi har därefter tackat alla ungdomar för deras medverkan och lyft och återberättat någon åsikt ungdomen haft under intervjun och gett positiv respons för denna. Detta för att vi vill att helhetsupplevelsen av våra intervjuer ska vara positiv för ungdomen och att denna ska känna sig uppskattad då denne lagt kanske värdefull tid på att hjälpa oss.

3.3 Validitet

Validitet handlar om att mäta det man avser att mäta (Thurén, 2007). För att begränsa våra frågeställningar har vi valt att utgå från ungdomars uppfattning kring hur ett socialt stöd ska vara utformat. Vi har därför bett dem beskriva ett redan etablerat stöd - socialtjänsten. De ungdomar som vi har intervjuat har haft många åsikter om hur stödfunktioner ska vara utformade, inte bara inom socialt arbete utan även inom lärande och andra professioner samt inom det privata nätverket. Vi anser att detta inte påverkar validiteten i resultatet. Vi menar att det inte finns någon anledning att tro att våra intervjupersoner uppfattar stödfunktioner och dess positiva egenskaper annorlunda inom olika yrkeskategorier, eller hos personer inom det privata nätverket.

3.4 Reliabilitet

Reliabilitet innebär att undersökningen är riktigt utförd så att resultatet blir tillförlitligt (Thurén, 2007). I intervjuerna har vi i vissa fall behövt ge exempel då ungdomar på grund av språksvårigheter eller okunskap missförstått våra frågor. Genom att använda exempel har vi förtydligat vad vi menar eftersom vi underförstått att ungdomen ibland haft svårt att uttrycka sig. Vi måste ändå ta hänsyn till att detta kan ha påverkat vårt resultat.

Vi märkte att det i ett par intervjuer inte riktigt gått fram att man inte behövde berätta om egna personliga erfarenheter. Vi anar att detta utföll i att två ungdomar i början av intervjuerna drog sig för att svara på våra frågor (Bilaga 2). När vi sedan förtydligade vårt syfte fick vi utförligare svar. För att få så rättvisande resultat som möjligt har vi även förtydligat för ungdomarna att det inte finns några rätt eller fel på våra intervjufrågor.

Den franska idéhistorikern och filosofen Michael Foucault har analyserat kring samband mellan språk och makt och hur en professionell genom sin "expertkunskap" får en överordnad maktposition gentemot klienten att utöva sin praxis (Thomassen, 2007). Eftersom några av de intervjuade ungdomarna inte haft svenska som förstaspråk får vi inte bortse från att missförstånd uppkommer lättare. Vi misstänker även att några av de yngre intervjupersonerna haft svårt att uppfatta våra frågor och på grund av detta inte vågat besvara frågor eller gett väldigt kortfattade svar. Vi upplever trots detta att vårt budskap under dessa intervjuer nått fram då vi varit noga med att förklarar frågorna ytterligare samt att frågorna har besvarats på rätt sätt i samtliga intervjuer.

Vi valde att göra våra intervjuer ute på fältet av den anledningen att ungdomarna skulle känna sig trygga i att intervjun sker på deras arena och reducera formaliteten som vi tror annars hade påverkat ungdomarna negativt. Detta resulterar i att den miljö där vi utfört våra intervjuer inte alla gånger varit utan påverkan från allt som sker i omgivningen. Vi hoppas att allt som kunnat upplevas som distraktion under våra intervjuer ändå väger upp till det fakta att ungdomarna själva fått vara med att påverka intervjuerna och att vi ändå fått riktiga svar på våra frågor.

Ungdomarna har inte bara fått vara med och påverka vart intervjun ska genomföras. De har även själva fått bilda gruppkonstellationer som intervjuerna genomförts i. Vår förhoppning är att ungdomarna i dessa grupper känt sig mer öppna och trygga med att svara på våra frågor. Vi måste ändå ha i beaktning att det finns en risk att individer i grupp väljer att inte säga något exempelvis på grund av att dennes åsikt inte är accepterad i gruppen.

Vi valde att inte göra ljudupptagningar av intervjuerna på grund av att vi tror att det skulle göra intervjun mer formell. Vi tror att en inspelningsapparat skulle kunna ha påverkat vårt resultat negativt om ungdomarna känt en stress av att behöva svara korrekt samt att det varit svårt att genomföra inspelningar då våra intervjuer skedde i så öppna miljöer. Vi måste därför ta hänsyn till att våra minnesanteckningar och kommer aldrig kunna återge våra intervjuer i samma utsträckning som en inspelning hade gjort. Vi har även valt att citera våra informanter utifrån våra minnesanteckningar. Vi känner oss trots detta trygga med vårt insamlade material då en av oss under alla intervjuer haft ansvar för anteckningarna och den andra också antecknat i viss mån för att vi ska få ett så reliabelt resultat som möjligt. Vi har varit noga med att sammanfatta och bekräfta med intervjupersonerna att vi uppfattat rätt. Vi anser ändå att det finns en risk att resultatet i vår studie kan påverkats av vår egen tolkning. Detta är något som är oundvikligt i kvalitativa intervjuer då vi uppfattar vår värld olika (Kvale & Brinkman, 1997).

3.5 Generaliserbarhet

Kvalitativa forskningsresultat är enligt kritiker svåra att generalisera då studien många gånger utgår från vad en förhållandevis liten grupp individer tycker och tänker. De menar att de är en omöjlighetsuppgift att försöka applicera resultatet på en annan miljö än den man studerat i första hand. Däremot kan en kvalitativ studie generaliseras till teori eller med så kallade ”måttliga generaliseringar” jämföras resultatmässigt med studier som gjorts av liknande grupper (Bryman, 2011).

Vi har valt att använda oss av ett så kallat icke-sannorlighetsurval vilket är vanligt förekommande i kvalitativa studier. Nackdelen med denna urvalsmetod är att alla i populationen ungdomar som är aktuella för socialt uppsökande fältarbete inte har samma möjlighet att delta i vår studie vilket i sin tur påverkar generaliserbarheten på vårt resultat. Vi anser dock att vår urvalsmetod är lämplig då det inte går att nå samtliga ungdomar i populationen eftersom den är omöjlig att avgränsa samt att den är i ständig förändring. Vi eftersträvar en viss generaliserbarhet i vårt resultat, men anser att vikten i vår studie ligger på den enskilde individens berättelse. Detta innebär att oavsett hur vanliga ungdomars uppfattningar är, så är deras tankar väsentliga för utvecklingen av samhällets stöd. Genom att tala med ungdomar från olika socioekonomiska områden samt analysera vårt resultat med tidigare forskning och teori ökar vi generaliserbarheten i studien (Bryman, 2011).

3.6 Etik

I utformandet av vår metod har vi använt oss av fyra etiska principer, informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Vi har valt att redogöra dessa principer för våra informanter i både tal och skrift då vi innan intervjun samtalat med dem och lämnat en informationslapp om vår undersökning. Informationskravet innebär att vi innan intervjun informerat om undersökningens syfte. Dels för att informanten ska ha förståelse för vad undersökningen handlar om för att öka tryggheten i mötet samt att de innan intervjun ska få en möjlighet att välja att inte delta. Med samtyckeskravet menas att vi förklarar att deltagandet är frivilligt och förtydligar att de inte behöver svara på frågor om de upplever obehag. Vi har lagt stort vikt vid konfidentialitetskravet då vi både inför intervjuerna har klargjort att de har rätt att vara anonyma samt valt att efter varje intervju upprepa frågan för att säkerställa att ingen ändrat sig. Detta för att få ungdomarna att känna att de kan tala öppet och att andra inte behöver veta vad dem sagt. Enligt nyttjandepincipen har vi även berättat hur vi kommer använda oss av informationen som de deltagande tillgodosett oss (Bryman, 2011).

I intervjuerna har vi varit tydliga med att vi inte strävar efter att intervjupersonerna ska utgå från egna erfarenheter och att de själva väljer om de vill svara på våra frågor (Bilaga 2). Anledningen är för att minska risken att ungdomar berättar sådant som kan skada dem själva eller att intervjun ska uppfattas som integritetskränkande (Bryman, 2011). I Angered insåg vi att flera ungdomar trots allt valde att delge personliga erfarenheter. Vi upplever att information som dessa ungdomar delgav oss kan vara sådant som de berättar för oss då vi är där i form av studenter och utomstående. Enligt Bryman har vi som forskare ett ansvar att skydda våra deltagare eller potentiella deltagare från skadliga konsekvenser och försöka minimera risken av att ett deltagande i undersökningen blir obehagligt. Vår bedömning är ändå att informationen av ungdomar i Angered inte borde kunna vara till skada för dem själva. Samtliga ungdomarna som delgett personlig information har även valt att vara anonyma. Genom att inte nämna namn eller vilket område vi träffat ungdomarna skyddar vi deras konfidentialitet. Vi delgav även våra kontaktuppgifter vilket ger intervjupersonerna möjlighet att ändra sina redogörelser.

Efter intervjutillfället i Angered bestämde vi gemensamt med Fältgruppen City som arbetar med ungdomar i citymiljö att det av etiska skäl inte var lämpligt att intervjua deras ungdomar. Den främsta anledningen är att en av oss ska arbeta som vikarie hos dem. Vi anser därmed att det är olämpligt att intervjua ungdomar som utomstående för att sedan arbeta med dem som professionell fältarbetare. Vi menar att risken med att Fältgruppen Citys ungdomar berättar sådant som kan skada dem själva eller på annat sätt skapa obehag ökar om ungdomar inte uppmärksammar att det som sägs under intervjun är information som vikarien kommer känna till.

Det är viktigt att vi uppträder moraliskt ansvarsfullt gentemot våra informanter. Intervjusituationen kräver att det finns en balansgång mellan intervjuarens intresse av att komma åt värdefull kunskap men samtidigt ha i åtanke att det krävs en etisk respekt för intervjupersonens integritet (Kvale & Brinkman, 1997). Vi har inför

varje intervju "småprat" med ungdomarna för att skapa en relation och en miljö där våra informanter känner sig bekväma. Vi har även försökt placera oss bredvid ungdomar vi intervjuat istället för mitt emot i syfte att minska de maktskillnader som kan uppkomma vid intervjusituationer.

Vi vill även lyfta det etiska dilemma som vi stått inför i våra gruppintervjuer då vi i några fall valt att inte avvisa ungdomar under 15 år från att närvara vid intervjusituationen. Vi anser att risken för att den unga känner utanförskap och att bli omoraliskt behandlad är större, än att den lider men av de ställda frågorna. Våra frågor är allmänt utformade och utgår från åsikter snarare än erfarenheter (Bilaga 2).

Kvale & Brinkman (1997) anser att forskaren alltid bör reflektera över de negativa konsekvenser som kan drabba informanterna i undersökningen i parallell till de fördelar som studien kan medföra. Vi har sedan studiens uppstart diskuterat huruvida ungdomar i vår studie kan påverkas negativt av att vi talar med dem angående stöd. Vi menar att det kan finnas en risk att ungdomar upplever att de är utvalda på grund av att de är i behov av stöd. Ungdomarnas självbild kan då påverkas negativt genom självuppfyllande profetia³. För att förebygga detta har vi strävat efter att förmedla att informanterna är tillfrågade av den anledning att de är just ungdomar. Vi har inför intervjuerna förtydligat att vårt mål är att få ungdomars röster hörda inom vårt valda område. Vi upplever att ungdomar då förmedlat intryck av stolthet över att vara de som är utvalda att delta i vår studie. Den vetenskapliga fördel som vi ser med vår studie är att vi lyfter ungdomarnas egna röster i frågor där deras röst är av största vikt, samt att vi inom ramen för vad som är möjligt med en kandidatuppsats bidrar med vetenskaplig empiri i ett förhållandevis utforskat område.

³ Med självuppfyllande profetia menas att en individ förverkligar ett påstående som från början var falskt (Nationalencyklopedin).

4. Resultat/Analys

Vi kommer att tillsammans med vår redogörelse för vår emperi genomföra en genomgående analys av vårt resultat med hjälp av den tidigare forskning vi presenterat samt utifrån de två teoretiska perspektiven - resilienceteori och ur ett socialpedagogiskt perspektiv.

4.1 Ungas problem och behov av stöd

I vår undersökning fick ungdomarna själva benämna exempel på problem som de anser att ungdomar kan drabbas av eller utsätta sig själva för. Ungdomarna nämner kriminalitet, drogmissbruk och problematiska situationer som sker i skolan och i hemmet som största problem. Utöver detta gavs missbruk, psykiska bekymmer och problem med kompisar som ytterligare alternativ. Utifrån de alternativ som vi fått svarade ungdomarna på vem eller vilken verksamhet de skulle vända sig till för att få stöd i att hantera den specifika situationen.

I frågan om kriminalitet och drogmissbruk uttryckte många att man skulle vända sig till vänner i första hand. I ett samtal tillsammans med fyra killar utanför Ica Maxi i Angered beskriver de hur de hade gjort om de hade velat ha stöd i problem med kriminalitet och droger.

“När man har problem så söker man sig till vänner [...] de som inte har vänner söker trygghet i gängverksamhet [...] Mår man dåligt vänder man sig till tjejer för att få bekräftelse. Tjejer är bra på sånt du vet, dom bryr sig, hade jag vänt mig till en vän så hade dom inte brytt sig.” - Kille 15 år Angered

De finns dock ungdomar som anser att man bör vända sig till socialtjänsten om man har sådana problem, medan majoriteten motsätter sig detta helt. Upprepande gånger beskrivs socialtjänsten som den absolut sista utvägen.

“90 procent går inte till soc när man har problem, man går till den närmaste vännen eller familjen, inte till staten” - Kille 18 år Angered

Samtliga ungdomar som ger exempel på situationer där man blivit utsatt för kriminalitet, anser att man borde vända sig till polisen. Utöver detta säger flera ungdomar att om man har problem med att man utövar kriminella handlingar så ska man absolut inte söka stöd hos polisen. En kille i Ale uttrycker det såhär.

“Man skulle ju aldrig gå till en polis om droger. Man går ju för att få hjälp, inte för att man ska bli dömd” - Kille 17 år Ale

I Disa Edvall-Malms (2012) avhandling *Det socio-policiära handlingsnätet* studerar hon samverkan mellan polis och socialtjänst kring ungas missbruk och kriminalitet. Edvall-Malm belyser de spänningsförhållanden som kan uppstå i denna samverkan där hon menar att den straffrättsliga logiken vinner tolkningsföreträde över behandlingslogik. På så vis hamnar polisens intresse i samverkansprocesser som första prioritering och socialtjänstens insatser därefter. Vi upplever att ungdomarna i vår studie främst anser att polismyndigheten är en

verksamhet man vänder sig till då man blivit utsatt för brott och vill att den som gjort brottet ska bli straffad och inte som en källa till stöd. Ungdomarna verkar uppfatta polisen som en verksamhet som endast bedriver ett straffrättsligt arbete då de anser att man inte bör vända sig dit om man gjort/gör något olagligt. Att ungdomarna tolkar polisen på detta vis överensstämmer med vad Edvall-Malm menar när hon säger att polisens insatser främst handlar om straffrättsliga åtgärder. Socialtjänsten är i detta sammanhang de som fokuserar på behandling och vi uppfattar att detta kan vara en anledning till att vissa ungdomar ser socialtjänsten som ett alternativ till stöd när man har problem med droger eller kriminalitet

I problematiska situationer som utgår från kriminalitet eller drogmissbruk väljer många av de ungdomar vi talar med att vända sig till andra än sina föräldrar. En ungdom uttrycker att om han skulle berätta att han använder droger så skulle hans föräldrar skicka tillbaka honom till det land han föddes i. En annan beskriver att känslor av skam gör det svårare att söka stöd för att man har problem med droger. I FoU i västs rapport *En delad ritning* (2009) så redogörs det för hur ungdomar kan känna skam över sitt drogmissbruk genom att man upplever att man är en besvikelse för sina föräldrar. Dessa känslor av skam och skuld kan i sin tur det leda till att ungdomen har svårt att ta ansvar för sina handlingar. I denna studie framkommer det att många föräldrar till barn som missbrukar droger blir väldigt besvikna över sitt barns missbruk då de känner att de bär ansvaret för ungdomens handlingar och att de misslyckats i sitt föräldraskap. Vi anser att detta är en viktig påverkansfaktor till att ungdomar i dessa frågor generellt väljer att inte vända sig till sina föräldrar.

Ungdomarna lyfter även missbruk på olika dimensioner. Ovan har vi börjat tala om drogmissbruk kopplat till kriminalitet. Vi tolkar det även som att flera ungdomar använder benämningen missbruk som ett samlingsbegrepp för missbruk av både droger och alkohol och att vissa talar om missbruk endast utifrån alkohol. För att få hjälp med ett missbruk nämner ungdomarna kuratorn, BRIS, socialtjänsten, fritidsledare, vänner, ungdomsmottagningen och familj som alternativa stödfunktioner. Tyngden ligger framförallt på vänner i samtliga områden och i Partille och Ale svarar man även socialtjänsten.

Den stora majoriteten av våra intervjupersoner har lyft problematik i hemmet som ett problem. De uttrycker olika former av problematik - som att man blir utsatt för våld, har missbrukande föräldrar, blir sexuellt utnyttjad eller att man inte trivs med extra- eller fosterföräldrar. I denna problematik lyfts framförallt kurator eller kompisar som ett alternativ till stöd. Flera ungdomar i Angered uttrycker också att man oftast håller det för sig själv eller löser det internt inom familjen. I Ale och Partille säger ungdomarna att socialtjänsten skulle vara ett alternativ. Uppfattningen av att en lärare är en stödperson som den unge kan vända sig till är även återkommande i både Ale och Angered. Förutom detta nämner man fältarbetare, fritidsledare, syskon, BUP, BRIS, ungdomsmottagningen eller någon man känner väl som person.

I alla tre områden talar ungdomarna om olika former av skolproblem. De vi kan urskilja är mobbing och svårigheter i inläringen samt andra svårigheter som kan uppstå i skolvärlden. Många gånger talar ungdomarna om dessa kategorier i ett

enda sammanhang. Vi märker dock en skillnad i hur de talar om mobbing och hur de skulle handskas med ett sådant problem. Några ungdomar menar att de skulle använda sig av fysiskt våld mot dem som mobbar och ett par säger att de kontaktat polisen eller hållit det för sig själv. Överlag talar man i fråga om skolproblem om att vända sig till familjen men även till skolkurator och lärare. Andra alternativ som nämns är fritidsledare, rektor, vänner och socialtjänst.

De två sista problemsituationerna som getts som exempel är bekymmer med kompisar och psykiska svårigheter. Det är ungdomar från Ale och Partille som lyfter problem med kompisar. Om man varit utsatt för detta säger dem att man valt att prata med fritidsledarna eller andra kompisar. Om det innebär att man hamnat i ett kriminellt gäng som man vill bryta sig loss från så pratar de unga främst om socialtjänst eller polis som alternativ till stöd. I fråga om psykiska svårigheter som både ungdomarna i Angered och Partille uppmärksammat är framförallt familjen den stora stöttepelaren. Förutom detta talar de även om vänner, lärare, läkare och i flera fall psykolog.

Ungdomarna i vår studie nämner generellt en mängd personer och verksamheter i både det privata och det offentliga nätverket som de kan vända sig till för att få stöd i att hantera olika problematiska situationer. Det verkar också vara så att det ofta är samma personer och verksamheter som de nämner, oavsett vilket problem det är frågan om. Det skiljer sig dock något vilket vi främst anser handlar om vad man associerar personer eller verksamheter med. Polis som vi tidigare nämnt associeras med straff. Andra exempel är att rektorn kan vara ett alternativ till stöd vid skolproblem och att läkare och psykolog kan vara stödpersoner vid psykiska bekymmer. Dessa stödpersoner återkommer dock inte inom andra områden. Detta indikerar att det i större utsträckning handlar om personer som de uppfattar som förtroendefulla, och inte funktionsanpassade verksamheter. De stödpersoner och verksamheter som återkommer är sådana som den unge har en relation till som exempelvis fritidsledare, fältarbetare och lärare. Det finns även personer och verksamheter som exempelvis kuratorn, socialtjänsten, ungdomsmottagningen och BRIS som är återkommande, vilket kan hänga samman med att dessa associeras med stöd som inte är riktat mot ett specifikt problem.

Vad som är genomgående är att ungdomarna främst vänder sig till vänner eller familj i nästan samtliga områden när det inte är familjen eller vännerna som är problemet. Inom resilienceteorin så har man kunnat urskilja huvudsakliga faktorer som fungerar som verktyg för barnet i att hantera sin situation på ett positivt sätt. En av dessa är relationen till föräldragestalter som grundas i hur interaktionen ser ut mellan barn och föräldrar (Skerfving, 2005). En annan faktor handlar om omgivningens stöd som är de vuxna som barnet möter på andra arenor (Skerfving, 1996). Dessa faktorer har berörts som svartalternativ i vårt resultat då ungdomarna pratar om både föräldrar men även andra stödpersoner.

Att känna att man kan vända sig till sina föräldrar är en skyddsfaktor för ungdomarna då stödet stärker deras motståndskraft och återhämtningsförmåga i motgångar och risker (Ungar, 2005). Även Vihjalmsson (1994) belyser i sin studie att stöd från föräldrar är av stor betydelse för ungdomens mentala hälsa och hälsorelaterade beteenden. Han hävdar att stödjande föräldrar uppmuntrar ett hälsosammare beteende och förstärker ungdomens uppfattning av sin mentala

hälsa. Vänner beskrivs också som stödfaktorer som ökar den unges mentala hälsa. Stöd från vänner är enligt Vihjalmsson den enda faktorn som har en direkt påverkan på den unges bedömning av sin hälsa då denna påverkas av vilka vänner man har exempelvis om den unge upplever att vännerna är bra vänner eller dåliga. Ungar (2005) menar även att ett socialt stöd från vänner kan stärka en individs resilience. Att många av ungdomarna i vår studie argumenterar för hur de valt att vända sig till vänner i olika problem är alltså enligt resilience något positivt då detta stärker motståndskraften hos individen vilket även Vihjalmssons studie visar.

Vihjalmsson (1994) hävdar även att stöd från andra vuxna kan vara en viktig del i ungdomens bedömning av sin mentala hälsa då de mår bättre av att ha fler personer i sitt nätverk som de kan vända sig till. Stöd från andra vuxna kan dock skapa ångest hos ungdomen då det kan upplevas obehagligt att vända sig till någon som inte är ens närstående. I BRIS rapport *Se hela mig!* (2012) beskriver de hur barn som tar kontakt med dem uttrycker att det svåraste med att söka sig till BRIS är att de då måste erkänna att de inte har någon annan vuxen stödperson som de kan vända sig till vilket kan vara oerhört skamfyllt. En känsla av skam för att man mår dåligt, är i en problematisk situation och behöver be om hjälp är även ofta grunden till att barn och unga känner motstånd i att söka stöd.

Det finns de ungdomar som i vår studie hävdar att de inte skulle vända sig till någon för att få stöd utan hålla det för sig själva. En kille i Angered förklarar för oss att det är svårt att vända sig till någon då ungdomar inte litar på andra och ännu mindre vuxna. Många av de barn som BRIS (2012) varit i kontakt med talar om en misstro till vuxna som ofta grundas i att de vid ett flertal tillfällen har blivit svikna och att de saknar bärande relationer. Misstro till vuxna är även något som man skriver om i Ungdomsstyrelsens (2010:10) rapport *Fokus 10*. Här handlar det inte bara om de ungas misstro till vuxna utan till samhället i stort. Denna misstro kan grundas i att ungdomen upplever att den inte har inflytande över sitt eget liv exempelvis beslut som tas i familjen och att man därmed inte känner tillit till andra människor eller det politiska samhället. Vi tolkar detta som att ungdomars misstro som skapas av svek från vuxna i dennes omgivning likaväl kan handla om känslan av att vara sviken av samhället.

När ungdomar väljer att inte vända sig till någon menar Andersson (2008) att det enligt resilienceteorin kan vara en riskfaktor för den unges motståndskraft i att hantera svåra situationer. Att kunna vända sig till någon för stöd är en form av anpassning och en skyddsfaktor som dessa ungdomar går miste om. Vi uppfattar det som att de ungdomar som väljer att försöka hantera sina svårigheter själva lider större risk att ha en sämre resilience i motiga livsskeden oavsett vilka problem man har.

BRIS (2012) redovisar i sin rapport att barn och unga kan skapa egna strategier att handskas med problematiska situationer. Dessa kan dock vara av destruktiva slag där ungdomen på något vis skadar sig själv. Vi tolkar det som att det finns en risk för de unga som väljer att inte vända sig till någon då detta kan leda till att de hittar destruktiva strategier för att handskas med problemet. Vi vill dock förtydliga att det säkerligen finns situationer som ungdomar kan hantera på ett positivt sätt utan att söka stöd men att stödet ofta kan vara till en hjälp.

4.2 Utformningen av ett attraktivt stöd

I vårt resultat om hur ungdomar anser att ett attraktivt stöd ska vara utformat, har vi utgått från hur man anser att en stödperson bör vara för att ungdomen ska känna förtroende och vilja söka stöd hos denne samt hur ungdomar tycker att attraktiva verksamheter att söka stöd hos är utformad.

4.2.1 Attraktiv Stödperson

Vi har skapat fem kategorier för att samla ungdomarnas uppfattningar om vad som är en attraktiv stödperson: kunskapens betydelse, relationens betydelse, delaktighetens betydelse, personens egenskapers betydelse och betydelsen av att vara utomstående.

Kunskapens betydelse

Något som många ungdomar lyfter är vikten av att personen man vänder sig till för att få stöd besitter olika former av speciell kunskap. Ungdomarna uttrycker att personen måste veta vad den talar om och ha förståelse för situationen. De finns även de som hävdar att det är bra om personen har varit i samma situation. Ungdomar belyser vikten vid att personen ska kunna ge goda råd och detta anser vi styrker att personen ska ha kunskap om situationen som ungdomen befinner sig i.

“Först skulle jag vända mig till de närmaste och sen någon med mer auktoritet som har kunskap om situationen” - Kille 17 år Ale

Att veta vad man talar om och ha förståelse för situationen kan förstås som den form av kunskap vilken social- och ungdomsarbetare kan ha. I en modern socialpedagogisk synvinkel är denna kunskap sammanflätad med hur kunskapen nås, i en dialog med ungdomar och med en öppenhet till kulturella uttryck. Molin et al. (2008) skriver att för att kunna arbeta med ungdomar på ett positivt vis behöver man ha förståelse för det sammanhang som de befinner sig i. Unga ingår i ett kollektiv och att bara se till individen är inte tillräckligt för att skapa kunskap att stödja ungdomen i en förändring. Författarna utgår från ungdomar i förorter och menar att dessa ungdomar inte alltid påverkas positivt av individuella satsningar om ungdomen inte tror att denna satsning kommer ge utslag. Han exemplifierar utifrån att stöd med studierna inte löser problemet om det handlar om att ungdomen inte tycker att det spelar någon roll om den får bra betyg när den ändå inte kommer få en anställning på grund av att den kommer från förorten.

Att möta unga i behov av stöd handlar heller inte enbart om en specifik kunskap om situationen ungdomen befinner sig i, utan också om bemötande vilken innebär en känsla hos ungdomen att vara förstådd. Denna förståelse kommer vi gå in närmare på när vi beskriver vilka personliga egenskaper en stödperson bör ha samt angående ungdomars behov av delaktighet.

I ett individuellt samtal med en kille i soffan på en fritidsgård i Ale förklarar han att han tagit hjälp av sina bröder om han haft problem hemma, och menar att hans bröder förmodligen kände samma sak och varit i samma situation. Många

ungdomar hävdar samtidigt att det är viktigt att stödpersonen inte är i samma problematiska situation som den unge själv. Ungdomar i vår studie relaterar detta i fråga om kriminalitet och drogmissbruk. I svar på vem man vänt sig till svarar de flesta av ungdomarna att de skulle vänt sig till sina vänner men att stödpersonen inte bör ha samma problem. Enligt Vihjalmsson (1994) kan stöd från vänner i vissa fall ha en negativ påverkan på ungdomens hälsa då ungdomar som delar ett ohälsosamt beteende, snarare förstärker detta hos varandra än motverkar det. Orsaken kan vara att ungdomarna utsätter varandra för gruppträck vilket vi anser att ungdomarna i vår studie påvisar en medvetenhet om.

I ett samtal med två tjejer i Angered säger de att det är viktigt att personen man talar med har en förmåga att se när personen i fråga mår dåligt och att man då kan avgöra vad personen behöver för stöd. Vi uppfattar att tjejerna talar om att personen ska ha kunskap om när den behöver kontakta socialtjänsten och inte. Detta är något som speglar vad flera ungdomar har sagt och det tolkar vi som att man många gånger söker en kunnig och handlingskraftig person men att denna person måste besitta en form av fingertoppskänsla för att ta de rätta besluten enligt ungdomen i dennes ställe.

I BRIS (2012) rapport har man även här uppfattat att unga vill att vuxna ska se deras signaler. Många barn beskriver i studien att deras tecken inte blir sedda och att de måste fördjupa sina symptom i psykisk ohälsa för att omgivningen ska reagera. Detta kan bero på att personen är rädd för att agera om det är felaktigt och därmed vill ha mer på kött på benen. Vad vi förstår i vår studie är att ungdomarna vill att personen ska se signaler men absolut inte agera om det inte är något som är problematiskt för ungdomen. Denna form av kunskap är svår att införskaffa då varje individ och situation är olik den andra. Det finns risker att barn och unga faller utanför stolarna om man alltid letar efter specifika tecken innan ett agerande. Samtidigt finns det en risk att barn och unga som mår bra blir utsatta för onödigt lidande. Tjejerna i Angered menar dock att en relation mellan ungdomen och stödpersonen gör det lättare att tolka signaler vilket vi återkommer till när vi skriver om relationen.

Delaktighetens betydelse

Många ungdomar talar om hur viktigt det är att den person de söker stöd hos låter dem vara delaktiga i vad som sker. Detta innefattar då vikten av att personen inte för vidare informationen man gett i förtroende, och att denne inte fattar beslut utan ungdomens vetskap eller utan att föra en diskussion med honom/henne. Vi uppfattar det som att ungdomar många gånger skulle accepterat ett beslut som går emot dem så länge de fått vetskap om det och fått möjlighet att samtala om det.

”Dom gör saker utan att berätta varför och de gör det för deras skull och inte för min, de lyssnar inte” - Tjej 17 år Angered

Denna tjej berättar hur hon upplever att socialtjänsten ofta behandlat henne och beskrivningen skildrar vad många ungdomar tycker är ett agerande av en dålig stödperson. En majoritet av de tillfrågade har beskrivit upplevelser där beslut tagits över deras huvud och hur dessa situationer har fått dem att känna sig förminskade, som att deras åsikter inte räknas.

Betydelsen för ungdomar av att få vara delaktiga som våra intervjuer resulterar i är något som även Trondman (2003) reflekterar över. Han beskriver att delaktighet i så stor omfattning som möjligt bör genomsyra arbetet med ungdomar som metod. Metoden bygger på att unga har ett behov av tillhörighet och rätt till inflytande. Trondman beskriver olika verktyg som man kan använda i arbetet med unga för att de ska känna att de bli tagna i anspråk. Han menar att det finns riktlinjer för hur personalen ska arbeta och utgår då från sju f-principerna vilka sammanfattas – förstå, förklara, förankra, föreslå, förändra, följa upp och försegla. Dessa principer för hur man agerar är interrelaterade – detta innebär att utkomsten av en princip inte kan förstås annat än i förhållande till de andra principerna.

I *Fokus 10* beskriver man att ungdomars upplevelse av delaktighet och inflytande över sina egna liv påverkar deras förtroende för hela samhället och demokratin i stort. Det handlar alltså om en känsla hos unga att man har möjlighet att påverka i beslut överlag. För att kunna påverka i beslut måste man främst få ta del av informationen (Ungdomsstyrelsen, 2010:10). Detta är något som ungdomarna i vår undersökning uttrycker att de i flera fall inte fått göra. Enligt resilience teorin utvecklar man sin motståndskraft i interaktion med andra på arenor där individuell utveckling sker. Detta handlar om delaktigheten på arenor som i hemmet med familjen, i klassrummet, på fritidsgården eller idrottsplatsen (Andersson, 2008). Utifrån ett socialpedagogiskt perspektiv beskriver Sernhede i Molin et al. (2008) bok att det krävs att den unge bjuds in i att vara delaktig i en förändringsprocess som ska skapa en tro på sig själv hos ungdomen. Det ska hjälpa ungdomen att hitta egna vägar att integreras i samhället. För att kunna genomföra detta ska det finnas en dialog och en öppenhet med ungdomar vilket i sin tur bygger på improvisation och flexibilitet.

Den amerikanska traditionen inom socialpedagogik menar att problem som drabbat individen kan minskas med hjälp av individuell behandling (Eriksson, Markström, 2002). Även Berglund (2002) framhåller vikten av denna terapeutiska tradition och förklarar att ungdomar behöver känna inflytande över sin egen läkningsprocess vilket grundas i ett samspel mellan den unge och behandlare. Det innebär att man som stödperson skapar verktyg som ger dem makten att hantera och förändra sin situation. Närmare beskrivet ger stödpersonen den unge utrymme att själv få definiera sin situation och lyfta dennes positiva egenskaper för att göra ungdomen delaktig i process och beslut. Detta är en process som bör involvera de människor som är viktiga för ungdomen och sluta försöka kontrollera eller förstå allt utan istället fokusera på lösningarna. Att istället se problem som utmaningar, ta vara på människans lust att lära och därmed ha fokus på framtiden, samt lägga tyngden i arbetet med ungdomen på en praktisk nivå. Självförtroende och identitetsskapande sker oftast i det man förstår och uppmärksammas för (Berglund, 2002).

En av slutsatserna av BRIS (2012) undersökning är att stödpersoner från det offentliga nätverket måste göra barnet delaktigt. Många barn som hör av sig till dem har ett behov av att vara delaktiga och få möjlighet till en viss kontroll över vad som sker. De belyser vikten vid att bjuda in barnet eller den unge till en dialog om vad och varför saker behöver ske och fråga barnet vad den tycker om situationen. De menar att det utan att hitta gemensamma strategier och lösningar

tillsammans med barnet blir svårare att ge denne hjälp med ett positivt utfall. Det verkar både från våra intervjuer och från den litteratur som vi tagit del av som att den unges möjlighet till delaktighet nära nog är ett måste för att stödet ska uppfattas som positivt. Det är delaktigheten som gör det möjligt för stödpersoner att förstå situationen utifrån den unge samt det som får den unge att känna sig sedd. Det förtydligar att stödpersonen lyssnar och engagerar sig. Denna delaktighet uppfattar vi även är det bästa sättet att få den unge att förstå situationen utifrån stödpersonens synvinkel då känslan av delaktighet skapar en större mottaglighet.

Relationens betydelse

Relationen är i många delar av det sociala arbetet kärnan av våra erfarenheter ute på fältet och det är även detta som ungdomarna till stor del motiverar i denna del av undersökningen. Alla våra intervjupersoner har i olika former talat om tillit - om att lita på personen, att hålla hemligheter och att inte under några omständigheter skvallra om något man berättat i förtroende. Ungdomar vi pratat med lyfter vikten av att man känt personen länge. De beskriver hur man då kan avgöra om man kan lita på personen. I ett samtal med två tjejer från Angered berättar dem om hur de har en kurator på deras skola som de har en relation med.

“Flera vänner går till kuratorn på skolan, vi har haft samma kurator sen vi var små, vi skulle aldrig gå till den nya, känner inte henne” - Tjejer 16 & 17 år

Även en kille från Ale understryker det starka sambandet mellan relation och tillit. Han menar på att han aldrig skulle vända sig till någon han precis träffat och anförtro sig till denne. Det finns även de ungdomar som talar om att relationen inte behöver vara att man känt varandra länge utan att det viktigaste är att det finns en form av personkemi som gör att man känner tillit till personen.

“Man ska kunna säga vad som helst och den personen ska kunna ta det vidare [...] Relationen är viktig men den behöver inte finnas från början utan den kan byggas upp. Det är inte så att jag vänder mig till vilken person som helst utan att det måste kännas tryggt. Det behövs en bra känsla [...] titeln är obetydlig. Det finns fler fritidsledare på gården men bara för att de är fritidsledare så vänder jag mig inte till alla utan bara till vissa”- Kille 19 år Partille

Ungdomar beskriver att de vill ha en garanti på att personen de vänder sig till ställer upp och alltid finns tillgänglig. Några nämner även att man vill kunna se upp till personen. Vi uppfattar att dessa faktorer hos en stödperson är sådant som ungdomen endast kan känna till om denne har en relation med personen i fråga. En annan fördelaktig faktor som beskrevs utifrån en relation är att stödpersonen snabbare kan se tecken som tyder på om ungdomen inte mår bra och då lättare kunna avgöra vad ungdomen behöver för stöd.

I BRIS (2012) rapport så är behovet av en trygg relation återkommande i barnens texter. Barnen uttrycker att de inte kan berätta allt för någon man inte litar på, känner är genuint intresserad av en eller som man vet att de snart kommer avbryta kontakten med. BRIS hävdar att det ofta är här som myndigheter sviker barn och unga då de kräver att den unge ska öppna sig till många på en och samma gång samt att relationen som den unga känner sig trygg med kan bytas. Detta är något

som ofta leder till att barnen tappar tillit till vuxna. Andersson (2008) menar även hon att kontinuiteten är viktig. I hennes studie om familjehemsplacerade ungdomars utveckling påvisar hon att dessa ungdomar söker stöd hos dem som de vet finns kvar hos dem under en längre tid. Relationens vikt styrks ytterligare av Rädda Barnens (2008) studie där de redogör för att hälften av ungdomarna i deras studie anser att det är viktigt att man har en tät kontakt och en nära relation med sin stödperson. I vår undersökning beskriver exempelvis en ungdom att så fort hon lärt känna sin handläggare på socialtjänsten så byts denna ut vilket hon upplever försvårar kontakten. Flera ungdomar menar att de inte skulle gå till en främmande person och be om stöd samt lyfter vikten av att personen alltid finns tillgänglig och ställer upp. Vi uppfattar därför att kontinuitet och stabilitet är grundpelare i en nära relation vilket resulterar i att ungdomen känner förtroende att öppna sig.

BRIS (2012) hävdar att relationen gör att barn och unga i deras studie vet att de kommer få ett respektfullt bemötande och att informationen hanteras på ett sätt som gynnar den unge. Rädda Barnen (2008) lyfter att unga vill att stödpersonen ska vara en person som den unge känner och som man har en god kemi med samt att personen ska vara insatt i situationen. Ungdomarna i vår studie lägger mycket vikt vid att en relation med en stödperson gör att de vet hur denne skulle agera utifrån det som berättas vilket skapar en tillit. Vissa säger att detta beror på att man känt personen länge, andra menar att det inte är tiden för relationen utan kemin som avgör.

Berglund (2008) skriver om att personer som har varit viktiga för ungdomens motivation till förändring inte behöver vara en person som ungdomen känner sedan innan, utan att samspelet är det viktiga. Dessa personer har på något vis gett ungdomen uppmärksamhet och bekräftelse av att ungdomen är unik. Det dualistiska perspektivet inom socialpedagogiken belyser vikten av att inte fästa sig vid problem då detta hämmar personens förmåga till förändring (Eriksson & Markström, 2002). Utifrån detta perspektiv hävdar Berglund (2008) att det som är gemensamt för dessa relationer är att stödpersonen inte sett till ungdomens problem utan fokuserat på dennes resurser, exempelvis något som ungdomen är bra på.

Betydelsen av att vara utomstående

Det finns de ungdomar som beskriver att de vill att dem man söker stöd hos ska vara utomstående personer som de inte har en relation till. Ett fåtal har tydliggjort att kunskapens betydelse går före relationens. Ungdomarna anser att en utomstående person inte värderar det som sägs utan är neutral. Man pratar även om att stödpersonen inte ska ta ställning utan vara opartisk i samtalet. Ungdomar ger exempel på hur det kan finnas vissa förväntningar på dem själva när de söker stöd hos personer de har relation till. En tjej beskriver hur vissa föräldrar kan anklaga en för att ha gjort något fel baserat på att man hamnat i en liknande situation tidigare. Detta beskriver hon som en negativ faktor hos en stödperson.

Skau (2012) bygger sin teori på att makt är kunskap och att det gäller att genom makttermer kunna förstå förhållandet mellan klient och stödperson. Enligt ungdomarna vi intervjuat verkar denna underordnade maktställning i vissa fall bli

starkare i de fall där man känner stödpersonen sedan tidigare. Skau menar att man hämtar information på rätt sätt genom att ha ett uppriktigt intresse för personen utan att kränka dennes integritet och genom att se den unge som en seriös samtalspartner. I förhållande till att man känner personen krävs det att man som stödperson förstår att man aldrig har rätt att frånta den unge rätten att känna sig kränkt då känslan i grunden är subjektivt definierad.

I BRIS (2012) rapport redogörs för hur barn beskriver att de inte vill vända sig till exempelvis föräldrar då de upplever att de bär på otillåtna känslor och att föräldrar blivit arga på dem när de berättat hur de känner. Att personen inte värderar det som sägs i samtalet är även viktigt för de unga i vår studie och det är mer problematiskt att vara opartisk som stödperson än om man har en relation med barnet eller ungdomen. Detta är något som även bekräftas av ungdomarna i rapporten från Rädda barnen (2008) där de uttrycker att stödpersonen ska vara helt oberoende, alltså en person man inte känner för att personen ska kunna få en egen uppfattning om en själv.

Personliga egenskapers betydelse

Den mest upprepade beskrivningen vi får gällande hur en stödperson ska vara är att personen behöver vara en god lyssnare. Detta kommer tätt följt av snäll och förstående. När vi frågar ungdomarna om hur man är som en bra lyssnare får vi genomgående väldigt svävande svar. Denna svårighet att säga vad det handlar mer precist om kan hänga samman med att det är en känsla hos ungdomen att faktiskt synas och bli hörd, snarare än hur stödpersonen beter sig i samtalet. En sådan känsla kan vara svår att riktigt beskriva vad den hänger samman med.

I rapporten från BRIS (2012) är barn och unga även där högst angelägna om att bli lyssnade på och att just få någons absoluta uppmärksamhet. Ungdomarna i deras undersökning beskriver att de vill känna sig omtäckta och värdefulla. De vill möta vuxna som kan hjälpa dem att uttrycka vad de känner och förstår och bekräfta deras känslor så att de blir logiska och begripliga. Barnen som Rädda Barnen (2008) talat med säger också att värme och trygghet såväl som snäll och omtänksam är viktiga egenskaper hos en stödperson.

Ungdomarna i vår undersökning nämner även trygg, positiv, hjälpsam och respektfull som bra egenskaper. En av de killar vi intervjuat beskriver att man som vuxen ska visa respekt och vara en "chill" person vilket grundar en känsla av respekt för denna person. Att personen man vänder sig till inte är "för" kritisk och bara belyser att ungdomen har ett problem är återkommande i samtalen.

"Inte påpeka att man har ett problem, det vet jag ju, jag går ju dit för att få hjälp" -
Kille 17 år Ale

Ungdomarna i Rädda Barnens (2008) rapport lyfter att stödpersonen behöver lyssna och inte bara se till problemet. Berglund (2008) skriver att en ungdom inte kan hitta motivation och bli hjälpt av någon som endast ser till ungdomens problem. Han menar att man istället borde se problemet som en källa till viljan att förändra, alltså att fokusera på lösningarna vilket endast kan ske via att se till ungdomens resurser. Vi uppfattar att problemfokuset hos många stödpersoner

inom socialt arbete är negativt. Att skapa trygghet, vara respektfull, positiv och få ungdomen att känna sig lyssnad på kopplar vi till förmågan att se till ungdomen som en individ med resurser istället för problem.

Flera av de vi intervjuat lyfter även ärlighet som en viktig egenskap. Vi återkopplar detta med vad vi skrivit ovan om hur ungdomar vill vara delaktiga och få sanningen även om denna inte alltid är till ens fördel. Avslutningsvis vill vi belysa en egenskap som flera ungdomar talat om i anslutning till professionella som arbetar inom verksamheter. Ungdomar uttrycker hur konstigt det kan kännas när en vuxen person inte betar sig som vuxen som metod för att bli kompis med dem. I korridoren utanför en fritidsgård i Partille talade vi med en tjej som var noga med att belysa detta.

“Vuxna tror att ungdomar vill att de ska vara “down with the kids in tha hood” fast det är bättre att de är vuxna” - Tjej 19 år Partille

Detta är en önskan som även uttryckts av fler ungdomar. Att vara en vän och skapa en relation behöver inte byggas genom att vara “ungdomlig” för då hävdar vi att risken är stor att man tappar sin trovärdighet. Självklart finns det många som har en “ungdomlig” personlighet men vi uppfattar det inte som att ungdomarna tycker att det är negativt, utan det handlar om när vuxna uppfattas ”göra sig till” och spela på ungdomlighet.

Skau (2012) menar att en stödperson behöver vara en god lyssnare för att få ungdomens tillit. Hon lyfter vikten av att man visar ett uppriktigt intresse för ungdomen i samtalet och erkänner att den unge är en kompetent samtalspartner. Berglund (2000) kallar personer som får ungdomen att känna sig förstådd, uppmärksammas och värdefull för “Bekräftande vittne”. Detta sker av att personen i samspelet bekräftar, ser, finns till hands, engagerar sig och säger sådant som får den unge att fundera. Det är enligt Berglund just sådana här personer som får en ungdom att skapa en vilja och styrka att förändra sin situation. Trondman (2003) talar istället om hur ungdomarna i hans undersökning eftersöker en förebildseffekt hos personalen. De ska vara välkommande, närvarande, tycka om sitt arbete, kommunicera på ett trovärdigt sätt, förstå ens livssammanhang, inkludera ungdomen genom sitt bemötande, vara intresserade, stödja vid behov och visa omsorg, lyssna och förvalta. De positiva egenskaper som de unga i vår studie söker från stödpersoner skulle enligt resilienceteorin generera i att ungdomen känner ett större hopp om framtiden. Stödpersonen stöttar den unge i att vara flexibel och anpassningsbar, ge ungdomen problemlösande färdigheter och motivation att aktivt ta kontroll över sitt liv. Detta resulterar i sin tur i att den unga med mindre sannolikhet är sårbar till skillnad från de som passivt accepterar de motgångar de möter (Ungar, 2005).

4.2.2 Attraktiv stödverksamhet

I frågan om en attraktiv stödverksamhet har vi funnit att ungdomar talar om detta utifrån fyra kategorier som vi valt att kalla tystnadsplikt, tillgänglighet, garantier och information.

Tystnadsplikt

Vikten av tystnadsplikt är något som genomsyrat hela vår undersökning. Som vi uppfattar det är tystnadsplikten en slags garanti för trygghet hos våra intervjupersoner. Något som upprepande gånger uttrycks under vår intervjuer är hur ungdomar uppfattar ungdomsmottagningen som den enda verksamhet att vända sig till som har garanterad tystnadsplikt. En sådan tystnadsplikt är när stödpersonen inte under några omständigheter utan ungdomens tillstånd för information vidare. Tystnadspliktens funktion är ofta något som ungdomar anser är avgörande för om de vill vända sig till en verksamhet för stöd.

Bland de barn som har kontaktat BRIS (2012) är det många som beskriver en oro över att personer de vänder sig till för stöd ska föra vidare informationen. Det finns även dem som inte vänder sig till andra än BRIS just av anledningen att de kan vara anonyma och att informationen då inte kan föras vidare. Det är vanligt att barn beskriver att de har erfarenhet av att stödpersoner kontaktat deras föräldrar utan förvarning. Många av de unga tappar tilliten till vuxna och i regel menar de på BRIS att om en ungdoms förtroende raderas på grund av sådana händelser så återupptar de sällan denna kontakt. För att förebygga sådana situationer är det viktigt att ge goda förutsättningar för barnet att våga prata om sin situation och därmed inte utelämnat viktigt information - detta genom att de känner förtroende för stödpersonen och att de ska kunna lita på att de får ett bemötande fyllt av respekt och att den information de ger ska hanteras på ett sätt som gynnar dem.

Tillgänglighet

Förutom tystnadsplikt har även tillgänglighet en viktig funktion. En önskvärd verksamhet ska vara lokaliserad där den alltid är lättillgänglig och lätt att ta sig till. Förutom detta vill ungdomarna att den ska vara öppen och man ska ha möjlighet att komma dit när man vill. Vi uppfattar detta som att man önskar en slags jourverksamhet. Ett sista kriterier är att personalen på plats alltid ska ha tid för än och att man som individ alltid prioriteras.

Trondman (2003) pratar om lokalisering och lyfter då att en verksamhet tillgänglig för ungdomar behöver ligga centralt för att på så sätt lättare etableras i den vardagliga delaktighetskulturen och vara lättillgänglig för de som är i behov av den. Förutom just lokalisering handlar tillgänglighet om att stödpersonen finns tillgänglig för att ge stöd till ungdomarna. I BRIS (2012) rapport redogör man att de unga som kontaktar BRIS förväntar sig att få svar från en vuxen person som tar sig tid att besvara just deras frågor och som tar dem på allvar.

Garantier

För att en ungdom ska kunna anförtro sig till en verksamhet krävs det att verksamheten kan ge vissa garantier. Ungdomar vill ha friheten att vara helt anonyma och i förhållande till detta inte behöva lämna några som helst uppgifter om sig själv eller vart man kommer ifrån. När man sedan delat med sig av upplevelser och/eller känslor vill ungdomar ha garanti om att man kommer få hjälp och att verksamheten förstår än. Flera ger exemplet att exempelvis familjen gör en stor grej av saker och ting och att man vill kunna vända sig dit det inte blir en "storm" för vad man har att säga. Även här talar ungdomarna om garantier för tystnadsplikt.

Vikten av att verksamheter behöver ge de unga garantier är något som BRIS (2012) lyfter i frågan om varför ungdomar söker sig till deras verksamhet. De menar att det som de unga har gemensamt som vänder sig till BRIS är att det inte finns någon i deras närhet som de har förtroende för. BRIS erbjuder total anonymitet och ungdomar känner då att de kan berätta om sådant som de inte kan tala om med andra. De har dessutom personal som investerar all tid som behövs för varje ungdom som ringer och försöker att möta dessa med respekt och engagemang.

Information

Vid upprepade tillfällen talar ungdomar om hur informationen om en verksamhet kan avgöra om man väljer att vända sig dit. Man talar delvis om hur svårt det är att söka sig till verksamheter när man inte vet vad de arbetar med eller hur deras verksamhet fungerar som exempelvis hur tystnadsplikten är utformad.

“Från början trodde jag att de (socialtjänsten) bara flyttade folk till andra hem, men de är hjälpsamma, fast jag visste inte vad de arbetade med så jag hade inte vänt mig dit själv” - Kille 17 år Ale

Ungdomar talar också om hur rykten eller negativ information från vänner och andra i ens omgivning kan göra att man väljer att inte söka stöd hos en specifik verksamhet medan om man hört hur bra en verksamhet är gör att man känner större förtroende att vända sig dit.

Anställda vid Mini-Maria, öppenmottagning för ungdomar med narkotika- eller alkoholmissbruk, tror att anledningen till att ungdomar ofta kommer i kontakt med dem genom hänvisning från socialtjänsten är på grund av att ungdomarna och deras familjer inte har tillräckligt med kunskap om vad Mini-Maria är för verksamhet (Forkby, 2012).

Vi upplever att det är problematiskt när ungdomar säger att de väljer att inte vända sig till en viss verksamhet för att de inte vet vad de arbetar med. Om ungdomar är tvungna att lyssna på rykten för att få en uppfattning om en verksamhet som ungdomar ska vända sig till finns risken att ungdomar väljer att avstå att söka stöd där.

I BRIS (2012) rapport menar de att barn och unga saknar information om vad som sker om de tar kontakt med någon offentlig verksamhet. De oroar sig exempelvis för om föräldrarna kommer att få veta. Detta kan liknas med att mycket av den information som vi upplever att ungdomarna i vår studie saknar är hur tystnadsplikten för en viss verksamhet fungerar och att detta skapar en stor oro till om man kan vända sig till olika verksamheter för stöd.

4.3 Uppfattning om socialtjänstens arbete

I denna del av vår undersökning som specifikt handlar om socialtjänsten delar vi in vårt material i två avsnitt. Det första behandlar vad ungdomar uppfattar att socialtjänsten arbetar med, det andra redogör för ungdomars inställning till socialtjänstens arbete.

4.3.1 Uppfattning av vad socialtjänsten arbetar med

Vi har funnit att ungdomar talar om vad socialtjänsten arbetar med utifrån fyra kategorier som vi valt att kalla Hjälp, Vet inte, Sätta dit och Familjer.

Hjälp

Att socialtjänsten hjälper eller försöker hjälpa människor är en av de vanligaste beskrivningarna vi möter, framförallt i Ale och Partille. Flera uttrycker att de hjälper ungdomar i olika problematiska situationer. De flest återkommande beskrivningarna är att det handlar om ungdomar som har missbrukande föräldrar eller att ungdomen utsätts för våld i hemmet. Droger är också ett vanligt förekommande område där de hävdar att ungdomar med drogproblem kan vända sig till socialtjänsten. Några säger också att socialtjänsten arbetar med ungdomar som utför kriminella handlingar. Svårigheter i skolan beskrivs också som en problematisk situation som socialtjänsten kan hjälpa ungdomar med. En ungdom beskriver socialtjänsten som några man kan vända sig till om man känner sig hotad. En annan säger att de skapar trygghet hos ungdomar. En ungdom från Ale beskriver att socialtjänsten är de med röda jackor som man kan prata med om man har problem. Förklaringen till detta är att det i Ale finns fältanknutna socialsekreterare som bär röda jackor.

Det talas även om andra grupper som socialtjänsten hjälper och ger stöd till. Detta är missbrukare, hemlösa, flyktingar, barn och personer med dålig ekonomi. Vi fick flera generella beskrivningar om att personer som har det svårt, har problem, mår dåligt eller om det hänt något allvarligt kan vända sig till socialtjänsten för att få stöd.

Vi upplever det som väldigt positivt att många ungdomar beskriver att socialtjänsten kan hjälpa människor i olika svåra livssituationer. Detta gör att ungdomar vet att de har en möjlighet att vända sig dit om de har behov.

Vet inte

Under våra intervjuer har vi mött ungdomar som är mycket osäkra vad socialtjänsten arbetar med. En ungdom i Partille beskriver för oss att eftersom han

aldrig haft problem så har han aldrig haft behov av att veta vad de gör. En ungdom i Angered berättade att han i flera sammanhang hade hört om "soc" men inte vet vad de egentligen arbetar med. Det är även andra ungdomar som vi upplever har varit osäkra i deras svar om vad de uppfattar att socialtjänsten arbetar med.

Vi upplever det som oroväckande att det finns ungdomar som inte vet vad socialtjänsten arbetar med. Generellt vet i och för sig dessa ungdomar att de kan vända sig till andra inom det privata och offentliga nätverket för stöd. Vi frågar oss dock varför de känner till andra verksamheter som erbjuder stöd men inte är medvetna om vad socialtjänsten kan stötta en ungdom med. Detta menar vi kan vara en del i den misstänksamhet som vi kommer redovisa i kommande kategori om ungdomars inställning till socialtjänsten.

Sätta dit

Framförallt i Angered möts vi av uppfattningen att socialtjänsten är "ute efter att sätta dit dig" och att socialtjänsten arbetar i en konspiration tillsammans med polisen alternativt att socialtjänsten skulle vara polisens "springpojkar". Även en ungdom i Ale ger uttryck för sådana uppfattningar då han i frågan om vad socialtjänsten arbetar med säger att de motarbetar ungdomar.

"Det blir bara värre när man vänder sig till en verksamhet, soc och polis knullar dig i röven, de sätter dig på behandlingshem [...] man bli mer kriminell när man kommer ut än vad man var innan" - Kille 15 år Angered

Detta möts i sin tur av en inställning om att socialtjänsten kan stå till din tjänst vid problem med just polisen och att sådant utreds genom möten. Flera ungdomar talar också kring huruvida man tar kontakt själv men menar att det oftast är någon i ens närhet som skickar dit en mot ens vilja.

Kamali (1999) skriver om det normgivande gänget och hur vissa gäng och deras ledarkrets står för att skapa och bevara de normer som finns för ungdomarna i området. Om dessa ungdomar vill ha en social tillvaro kräver detta att de följer de uppsatta normerna som i detta fall handlar om att polisen är ens fiende och att socialtjänsten är polisens förlängda arm. Dessa normer kan vara en förklaring till de konspirationsteorier angående socialtjänst och polis som vissa ungdomar i vår studie har.

Disa Edvall Malm (2012) skriver om samverkan och där lyfter hon de spänningsförhållanden som finns mellan polisens straffrättsliga logik och socialtjänstens fokus på behandling och hur detta många gånger turordnas där polisens insatser prioriteras framför socialtjänstens. Denna samverkan hävdar vi kan förklara varför ungdomarna i vår studie antyder att socialtjänsten och polisen arbetar i "konspiration". De spänningsförhållanden som Edvall Malm tar upp skulle också kunna vara en förklaring till varför ungdomarna anser att socialtjänsten jobbar för polisen och inte tvärt om.

Familjer

Flera ungdomar upplever att socialtjänsten splittrar familjer och att det alltid är något negativt. Detta möts emellertid av motsatta uppfattningar om att de hjälper till när det finns olika problem i en familj. De problem som vi får exempel på är om man bara vill bo hos en av sina föräldrar, inte trivs med extra- eller fosterföräldrar, ifall föräldrarna lider av olika missbruk, om man utsätts för våld i hemmet eller om ens föräldrar slänger ut än. En ungdom i Ale uttryckte att socialtjänsten gör så att man inte mår dåligt hemma.

Sett ur ett familjeperspektiv utövar socialtjänsten kontroll till skydd för barn då de arbetar mot kontroll av vuxnas föräldra- och omsorgsförmåga. Bedömningen i detta fall kan utgå från både ett prognostiskt perspektiv - den unges framtida utveckling, eller ett retrospektivt perspektiv - utifrån tidigare händelser som t.ex. övergrepp. Socialtjänstens kontrollerande uppgifter bygger ofta på mer långsiktiga åtagande där man i regel först utreder för att därefter besluta om eventuella insatser (Edvall Malm, 2012). Det finns en faktabas för uppfattningen om att socialtjänsten i vissa fall flyttar ett barn från sina föräldrar. Bakgrunden till detta är av naturliga skäl oftast inte känd bland den breda gruppen av ungdomar, varför socialtjänsten kan uppfattas hotfull - de ser inte skyddskälen bakom ingripandena. En ungdom berättar för oss att hur dåliga barnets föräldrar än är så kommer barnet alltid att älska sina föräldrar. Man kan tänka sig att ungdomars inställning till "splittring" av familjer kan utgå mycket från sådana känslor. Ungdomar känner empati för dessa familjer samtidigt som det för ungdomarna verkar viktigt att familjer ska vara intakta. Den maktutövning som sker när socialtjänsten omhändertar ett barn är troligen en av de största maktbefogenheterna socialtjänsten har vilket vi tror kan uppfattas väldigt skrämmande.

4.3.2 Ungdomars inställning till socialtjänsten

I frågan om inställning till socialtjänsten har vi även här delat upp vårt resultat i tre kategorier där vi skiljer mellan en positiv-, kritisk och negativ inställning till socialtjänstens arbete.

Positiv inställning

Bland de ungdomar vi talat med så var det framförallt i Ale och Partille som vi upplevde en generellt positiv inställning till socialtjänsten. Flera ungdomar beskriver att det är bra att socialtjänsten hjälper dem som är i behov av stöd.

I Partille berättar en kille att om vi hade frågat honom för ett par år sedan om hur hans inställning till socialtjänsten såg ut så skulle han sagt att socialtjänsten förstör hans liv. Detta är något som inte speglar vad han tycker om deras arbete idag då han har en god inställning till vad socialtjänsten arbetar med. Han berättar att han själv är intresserad av att utbilda sig till socionom i framtiden. En av ungdomarna i Angered uttrycker att socialtjänsten kan göra bra saker.

“Om man inte har det bra hemma kan soc ge en bra placering på ett ungdomshem“ - Kille 16 år Angered

Enligt resilience teorin menar man att det är lättare för unga att hantera en svår situation med omgivningens stöd (Skerving, 1996). Liksom killarna ovan lyfter så kan det finnas situationer där man behöver stöd av någon utomstående, i detta fall socialtjänsten. Skerving uttrycker att en stödfunktion på en arena utanför hemmet kan ge en bredare kunskap om situationen som den unga står inför och stöd i fall där ungdomen bär skuld känslor. Ungdomar som har förtroende för det offentliga nätverket har därmed en fördel då de kan erbjudas stödfunktioner som inte är möjliga att få inom det privata nätverket.

Enligt Rapporten *Fokus 10* erhåller ungdomar med högre socioekonomisk status en större social tillit till andra människor och till samhället i stort. Studien hävdar också att ungdomar vars föräldrar är högutbildade känner större delaktighet i det svenska samhället än andra ungdomar (Ungdomsstyrelsen, 2010:10). Vi upplever att detta överensstämmer med vårt resultat om att ungdomarna i Ale och Partille förmedlar att de känner tillit till socialtjänsten och det resterande samhället. Detta tror vi dels kan grundas i att socialtjänsten generellt sett inte är lika påtaglig för dessa ungdomarna och deras nätverk. Detta då de exempelvis lever i en omgivning där en beroendesituation gentemot socialtjänsten är mer sällsynt än i mer resurssvaga områden. Vi tror även att det kan vara så att ungdomarna från Ale och Partille likt ungdomarna i *Fokus 10* känner att de är delaktiga i samhället och att de har möjlighet att påverka, vilket vi tror kan leda till att de känner större förtroende för samhällets institutioner.

Kritisk inställning

Många av de ungdomar som uttrycker positiva egenskaper hos socialtjänsten ger även exempel på att socialtjänsten inte alltid är bra.

“Socialtjänsten tar barn från sin familj och splittrar familjer, det hjälper aldrig” -
Kille 15 år Ale

I Ale säger en tjej till oss att hon hört att socialtjänsten kan anklaga en för sådant som inte är sant och att de lägger sig i människors privatliv. Negativa rykten är också något som två tjejer från Partille säger påverkar deras inställning. De menar att de är kritiska till socialtjänsten eftersom de hört av kompisar att socialtjänsten är dåliga och att de har hört i media att de ofta gör misstag.

När vi talar med tre ungdomar i Partille angående hur man talar mellan kompisar om socialtjänsten uttrycker en av ungdomarna det såhär.

”Det är liksom inget samtalsämne, men det är klart att folk säger att soc fuckar mitt liv” - Tjej 16 år Partille

Att ha ett kritiskt förhållningssätt behöver inte vara till en nackdel då det sällan finns en absolut sanning. Vi tycker snarare att denna inställning visar på att ungdomarna har en medvetenhet över att socialtjänstens arbete inte enbart är till allas glädje. Det vi ser en fara i är när dessa negativa associationer gör att ungdomen avstår från att söka stöd vid behov. Andersson (2008) förklarar att allt som kan göras för att underlätta för det enskilda barnet kan göra skillnad med samhällets stödsystem som hjälp. Hon säger också att negativa erfarenheter av

stöd ofta grundar en bristande tillit till samhällets stödsystem. Nästan samtliga av de ungdomar som har en positiv inställning till socialtjänsten menar ändå att de hört rykten om att socialtjänsten är dåliga. Att höra om andras negativa erfarenheter menar vi i sig kan skapa upplevelsen av negativa erfarenheter. Detta kan hänföras till att man tappar tron på stödsystemet och därför är kritisk till socialtjänstens arbete.

Negativ inställning

I Angered genomsyras vårt resultat av en påtagligt negativ bild av socialtjänsten. När vi i Angered redogör vårt syfte med studien, så bemöts vi uppreparande gånger av syrliga kommentarer om socialtjänsten och för ett fåtal har vår inriktning mot socialtjänsten gjort att vi omedelbart fått ett "hej då", vid frågan om ungdomen vill delta i vår intervju. Även i Ale träffade vi ett par ungdomar som uttryckte en negativ bild.

"Dom förstör bara för ungdomar [...] när man talar om socialtjänsten är det om hur dåliga dom är" - Kille 15 år Ale

När vi samtalar med ungdomarna i Angered möter vi återuppreparande en bristande tillit till socialtjänsten. Ungdomar berättar om hur de på olika sätt tycker att socialtjänsten missbrukar sin maktsituation och saknar empati.

"Socialtjänsten bryr sig inte, lyssnar inte och låser in än"- Kille 16 år Angered

Vi upplever att flertalet ungdomar talar om negativa erfarenheter som de hört att andra upplevt eller egna erfarenheter och att detta påverkar deras inställning till socialtjänsten. Flera ungdomar argumenterar för hur socialtjänsten förstör deras liv och bara gör deras situation värre. En kille i Angered berättar exempelvis om hur hans kontakt på socialtjänsten bara drar upp gamla sår och att han upplever att han aldrig får en ny chans. En tjej uttrycker att hon inte ser någon anledning att lära känna sin handläggare då denna snart kommer bytas ut till en annan.

"Egentligen säger de att de vill hjälpa men det blir bara större problem, de fattar inte det och gör som de själva vill" - Kille 17 år Angered

Ungdomar i Rädda Barnens (2008) rapport menar att negativa erfarenheter skapar en bristande tillit. De anser att socialtjänsten talar över huvudet på dem och att de inte vill lyssna till ungdomens perspektiv. Ungdomarna uttrycker att de önskar att socialtjänsten kunde se dem och inte bara alla lagar och paragrafer. De känner att dem sällan tar upp vad man är bra på utan bara det negativa. Vi tolkar det som att det finns flera gemensamma nämnare för upplevelsen av negativa erfarenheter bland de unga vi intervjuat och dem i Rädda Barnens undersökning. Vi uppfattar att det ofta grundas i att ungdomar upplever att de inte blir sedda och att de känner en maktlöshet över situationen, då det är socialtjänsten som har maktövertag.

Vi upplever att majoriteten av ungdomarna i Angered är väl insatta i vad socialtjänsten arbetar med och hur en kontakt med dem kan te sig. Kamali (1999) hävdar att ungdomar som lever i resurssvaga områden ofta har personer i deras privata nätverk som är i beroendeställning till socialtjänsten. Det är inte ovanligt

att denna ofta negativt associerade kontakt med myndigheter är den närmaste kontakten som dessa personer har med det svenska samhället. Kamali menar att den frustration och bitterhet över maktlösheten som dessa personer känner, i högsta grad påverkar ungdomars inställning. Vi anser att detta kan vara en faktor bakom ungdomarnas bristande förtroende till socialtjänsten.

“Vem ska lyssna? Jag är 16 och kommer från Angered” - Kille 16 år Angered

Kamali (1999) redogör för att invandrarungdomar från segregerade förorter ofta upplever ett dubbelt utanförskap, dels av att sakna ett direkt inflytande över samhället av anledningen att de är ungdomar och dels på grund av att de är invandrare och lever under marginaliserade förhållanden. Vi upplever att en del av de ungdomarna vi talar med förmedlar att deras situation är annorlunda då de är ungdomar med invandrarbakgrund från förorten. Vi tolkar det som att vissa ungdomar från Angered upplever att de befinner sig i ett utanförskap gentemot samhället.

De flesta av ungdomarna i Angered uttrycker att socialtjänsten är den sista utvägen för att söka stöd men att de med största sannolikhet aldrig skulle gå dit i vilket fall. Vid ett av tillfällena frågar vi en tjej varför hon inte skulle gå dit.

“Jag kan inte gå dit, jag känner mig inte trygg att vända mig till dom” - Tjej 16 år Angered

Kamali (1999) menar att känslan av utanförskap hos invandrarungdomar skapar en misstro till det svenska samhället och dess myndigheter då de upplever att samhället inte accepterar dem och att de därför blir uteslutna. Sernhede & Johansson (2002) hävdar att invandrare upplever att de svenska institutionerna inte är avsedda för dem och att de därmed känner sig exkluderade från samhället. I rapporten *Fokus 10* skriver man att ungdomar från resurssvaga bostadsområden är mer skeptiska till samhällets institutioner och har en lägre tendens att tro på deras förmåga till inflytande i det politiska samhället (Ungdomsstyrelsen, 2010:10). Vi vill hävda att en bristande känsla av möjlighet till tillhörighet och delaktighet i samhället kan vara en förklaring till varför ungdomar inte känner sig trygga i att ta kontakt med socialtjänsten.

Enligt rapporten *Fokus 10* så har ungdomar från förorten en sämre framtidstro än majoriteten men att ungdomarnas känsla av deltagande i samhället inte skiljer sig något nämnvärt från resterande ungdomar i Sverige. (Ungdomsstyrelsen, 2010:10) Vi är kritiska till detta resultat då vi tolkar att den bristande framtidstron som ungdomsstyrelsen beskriver är ett symptom på upplevelsen av utanförskap. Vi menar att känslan av att inte ha samma tillgång till det svenska samhället exempelvis på arbetsmarknaden grundas i att känna en bristande möjlighet till delaktighet.

I Molin et al. (2008) bok skriver Sernhede att ett socialpedagogiskt förhållningssätt ska främja frigörelsen för ungdomar i förorten. Sernhede belyser att dagens segregationsmönster måste brytas och att det bör skapas nya arenor där ungdomar från förorter kan bli synliggjorda. Han anser att kulturella uttryck bör tas tillvara på och att dessa kan bygga broar och skapa möten mellan olika sociala

grupper. Sernhede betonar att ungdomarna ska finna egna vägar att integreras i samhället men att det måste utgå från en tro om att det är möjligt.

Likt Sernhede skriver i Molin et al. (2008) menar vi att det behövs bygga broar mellan olika sociala grupper, dels för att ungdomarna i förorten ska få möjlighet att möta andra synsätt men främst för att andra ska få möjlighet att se vilka oerhörda krafter och förmågor dessa ungdomar besitter. Vi håller med om att kulturella uttryck exempelvis musik kan vara ett sätt att mötas. Vi tror att ett positivt ungdomsarbete kan vara en viktig komponent i att motverka ungdomarnas upplevelse av utanförskap men det kan inte lösa frågan om ofördelaktiga segregationsmönster. Vi tror inte heller att det är detta Sernhede menar men vi anser att det inte går att undgå att detta även är en politisk fråga. Att hjälpa ungdomar i att finna tro och vägar att känna tillhörighet till det svenska samhället menar vi är en fråga som bör bearbetas på individ- och gruppnivå likväl som strukturellnivå.

Vi menar att om ungdomar ska hitta tron på att det finns vägar att komma in i det svenska samhället måste de bemötas av en ömsesidig vilja från samhällets sida. Sernhede och Johansson (2002) menar att media bevisade gånger framställt ungdomar från förorten på ett felaktigt sätt. I ett fall lyfter dem hur media avbildat en grupp ungdomar som ett laglöst gäng. När händelsen ställts till rätta visade det sig att ungdomarna inte alls tillhört något gäng utan var en grupp verbala, mogna och ansvarsfulla unga. Vi tror att detta inte är någon engångsföreteelse utan att ungdomar i förorter upprepar framställs på ett för dem icke fördelaktigt sätt. Vi anser att denna skildring från media förstärker ungdomarnas känsla av utanförskap. När media framställer sådana bilder av ungdomar i förorten upplever vi att det förmedlas till ungdomarna att dom inte är önskade. Om ungdomar i förorten inte känner sig önskade, hur ska de då kunna hitta motivation och tro till att de får vara en del av det svenska samhället. Vi står bakom Sernhedes tes om "brobyggen" men vi tror att för att detta ska ge resultat behöver vi i första hand kunna motivera ungdomarna till att vilja använda dem.

5. Diskussion/Slutord

Vår undersökning avser att ta reda på hur ett enligt ungdomar attraktivt stöd ska vara utformat både när ungdomar möter stödverksamheter och stödpersoner samt vad de tycker om det befintliga stödsystemet - socialtjänsten. Genom detta har vi som avsikt att diskutera hur stödet skulle kunna se ut för att nå unga i behov i ett tidigare skede, samt i situationer som uppfattas som positiva för ungdomar. Den första frågeställningen vi utgått från är till vilka och i vilka frågor ungdomarna vänder sig när man uppfattar att man har ett behov av stöd, inom det privata och det offentliga nätverket.

Vi har kommit fram till att ungdomar ofta vänder sig till samma personer och verksamheter oavsett problem. Majoriteten vänder sig först till vänner och familj inom det privata nätverket bortsett från när vänner och familj är en del av problemet. Utöver detta så uppfattar vi att ungdomar oftast vänder sig till en känd stödperson, alltså personer inom verksamheter som ungdomen har en relation till eller som ungdomen associerar med stöd

Vår andra frågeställning avser att ta reda på vad dessa ungdomar har för uppfattning om hur ett attraktivt stöd ska vara utformat. Vi upplever att unga ofta väljer att vända sig till personer som de har en relation med. Relationens betydelse beskrivs som en viktig komponent i hur ungdomar anser att en attraktiv stödperson bör vara. Relationer bygger på tillit, kontinuitet och personkemi och när man söker stöd i en relation upplever vi att ungdomarna menar att man genom relationen vet vad man kan förvänta sig av stödpersonen. Vi tror att det i goda relationer finns en garanti för att stödpersonen lyssnar, förstår och är insatt i situationen. Vi har funnit att för att kunna lyssna och skapa en förståelse för situationen så krävs det att ungdomen får vara delaktig och ha ett inflytande i dialog och beslut. Vi upplever att en annan fördel med relationer är att ungdomen känner att den har möjlighet att vara mer delaktig då den känner sig tryggare i att tala mer öppet. Det kan vara eftersträvansvärt att stödpersonen har en relation med ungdomen för att skapa ett sammanhang som uppfattas positivt samt för att kunna nå ungdomen i behov i ett tidigare skede. Det krävs dock att stödpersonen kan vara opartisk och att de inte får en för nära relation som kan skapa en känslomässig skyldighet. Detta grundar vi i att ungdomarna även beskriver hur en relation kan skapa känslor av skuld och skam inför sitt problem och att det främst är personer som är utomstående som inte tar ställning eller värderar det som sägs.

Kunskap om situationen, förmågan att lyssna och förstå samt uppmuntra ungdomens delaktighet är vad vi anser vara de viktigaste egenskaperna som ungdomarna i vår studie efterfrågar hos alla former av stödpersoner och verksamheter.

För att nå ungdomar i ett tidigt skede och i ett sammanhang som uppfattas som positivt för dem så är det inte bara stödpersonens egenskaper som har betydelse utan även hur verksamheten fungerar. Ungdomarna uttrycker att de behöver information som berättar vad verksamheten arbetar med och vad deras stöd kan ge för garantier i form av att ungdomen kommer få den hjälp den behöver. De lyfter även betydelsen av att verksamheten ligger nära till hands och alltid har tid att ta

emot än. Vårt resultat visar att unga kan dra sig för att söka stöd hos verksamheter då de är oroliga över hur tystnadsplikten fungerar och inte vet om deras situation blir bättre av att vända sig till en verksamhet. En lösning som ungdomarna beskriver för att öka attraktionen i stödverksamheter är att de ska kunna vara anonyma. Vi upplever att denna anonymitet är en strategi för ungdomarna att undkomma oron över att någon ska bryta tystnadsplikten. Tystnadsplikt har visat sig vara av stor betydelse för ungdomarna i vår studie men vi har förstått att ungdomarna har en annan uppfattning om vad tystnadsplikt innebär. De menar att tystnadsplikt är något som aldrig kan brytas oavsett vem man pratar med och har inte kunskap gällande anmälningsplikt i förhållande till tystnadsplikt. Har ungdomar inte fått veta vad tystnadsplikt faktiskt innebär så är det inte konstigt att de känner sig lurade när personer de trodde de kunde lita på för något vidare. Samtidigt finns det en risk i att när ungdomen får information om hur tystnadsplikten ter sig då väljer att inte ta hjälp eller att undanhålla delar av sanningen. Vi tror att misstänksamheten mot verksamheter dels kan grundas i bristande information och menar precis som ungdomarna att ärlighet varar längst.

I vår tredje frågeställning har vi valt att studera vad dessa ungdomar har för uppfattning specifikt om socialtjänstens arbete, och möjlighet och önskan att få stöd därigenom. Vad som avspeglas i vår undersökning angående vad socialtjänsten arbetar med får vi även här uppfattningen av en bristande information. Många ungdomar säger att socialtjänsten hjälper människor i utsatta situationer men minst lika många anser att de splittrar familjer och att de är ute efter att "sätta dit dig". Det finns även ett fåtal som inte vet vad socialtjänsten gör. Att socialtjänsten splittrar familjen och kan sätta dit dig är inte felaktigt men att ungdomar uppfattar att det är det som socialtjänsten huvudsakligen arbetar med är oroväckande. Vi upplever att den information som ungdomarna får om socialtjänsten är baserad på dåliga upplevelser från någon som varit där eller från media där de traditionellt lyfter kritik mot socialtjänstens arbete.

Den negativa inställningen till socialtjänstens arbete som vi mött i vår studie är överrepresenterad av ungdomar i Angered. Vi uppfattar att flera av dessa ungdomar talar utifrån egna upplevelser och att övriga levererar en bild de fått höra av någon annan. Detta är något vi tror symboliserar att ungdomarna kommer från ett resurssvagare område där fler är eller känner någon som har kontakt med socialtjänsten. Vi tänker att socialtjänsten på så sätt blir ett mer angeläget samtalsämne i Angered till skillnad från mer resursstarka områden som Ale och Partille. Där verkar socialtjänsten vara ett mer avlägset ämne då de ungdomarna som vi talat med inte har någon påtaglig inställning till deras arbete.

Ungdomarna från Angered visar ingen önskan över att få stöd från socialtjänsten vilket gör att de generellt sett inte ser dem som en möjlig stödverksamhet utan mer som en sista utväg. Ungdomarna i Ale och Partille lyfter socialtjänsten som ett bra alternativ till stöd vid behov. Eftersom socialtjänsten har ett så pass dåligt rykte i Angered försvåras deras möjlighet att ge stöd på ett sätt som upplevs positivt för ungdomarna och deras möjlighet att ge stöd i ett tidigt skede. Bristande vetskap i vad socialtjänsten arbetar med reducerar chansen för ungdomar att få stöd, då de saknar kunskap i vad socialtjänsten kan bistå med.

Vi tycker att socialtjänsten som myndighet behöver kliva ur kontorsstolen och genom en dialog med ungdomarna tala om vad de faktiskt kan stötta människor med och på sätt och vis marknadsföra sig själva. Den ingrodda negativa inställning som vi inte bara tror finns i Angered, måste bli bemött och utmanas. Sen får vi inte glömma att denna inställning i många fall sällan kommer ensam utan att det handlar om en misstro till hela systemet. Denna misstro kan inte enbart vändas genom att socialtjänsten informerar om sitt arbete utan vi har alla ett ansvar i att få människor att känna förtroende för samhället och dess myndigheter. Detta är inte minst en politisk fråga som vi anser behöver ta större plats inom den politiska debatten.

Vi upplever att det finns mycket forskning som beskriver att ungdomar i förorten kan vara cyniska mot samhället och myndigheter. Vi anser att det behövs mer forskning om praktiska strategier över hur samhället ska arbeta och förändras på samtliga nivåer- individ, grupp och strukturell nivå, för att dessa ungdomar ska känna större förtroende och delaktighet. Exempelvis behövs det strategier över hur socialtjänsten kan förändra sin organisation för att bemöta ungdomar på ett sätt som de uppfattar mer positivt och hur de kan föra en dialog med ungdomar om deras arbete. Denna bristande tillit är vad vi uppfattar djupt rotad och utan att aktivt sträva efter förändring tror vi att denna misstro kan ta nya vägar och göra ungdomar i förorten ännu mer utsatta än vad de är idag. Ett sådant exempel är att Sverige idag har ett folkvalt främlingsfientligt parti i riksdagen som kan utnyttja förortsungdomars utanförskap till deras fördel exempelvis i politisk propaganda. Sådana strömningar kan mena att människor ska anpassas till den redan befintliga normen och att samhället inte ska behöva förändras. Att dessa ungdomar ska leva och växa upp i ett samhälle som delvis grundas på sådana värderingar ökar troligen både känslan av misstro och utanförskap.

Inledningsvis i denna uppsats skriver vi om hur Sverige har en skyldighet att följa FN:s barnkonvention och hur den skildrar delar av den svenska lagstiftningen idag samt att det finns en myndighet och flera väletablerade organisationer som bevakar att konventionen efterlevs. Barn och unga har rättigheten att uttrycka sina åsikter och bli lyssnad till. Detta har varit vår ledstjärna i vår undersökning då vi velat göra ungdomarnas röst hörda. Att få säga sitt och att bli hörd är en rättighet som genomsyrar vad ungdomarna i vår studie har belyst som en av de viktigaste faktorerna i utformningen av ett attraktivt stöd. En ungdom beskrev detta i orden "Om du lyssnar så förstår du".

6. Källförteckning

- Berglund, S-A. (2000) *Socialpedagogik. I goda möten skapas goda skäl*. Lund: Studentlitteratur
- Bryman, A. (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Upplaga 2. Malmö: Liber AB
- Wohlgemuth, D (Projektledare). 2010:10 *Fokus 10 en analys av ungas inflytande*. Ungdomsstyrelsen.
- Edvall Malm, D. (2012) *Det socio-polisiära handlingsnätet. Samverkan mellan polis och socialtjänst kring ungas missbruk och kriminalitet*. Umeå universitet: Institutionen för socialt arbete.
- Eriksson, L & Markström, A-M. (2002) *Den svårfångade socialpedagogiken*. Lund: Studentlitteratur.
- Forkby, T-B. (red.) (2007) *En delad ritning. Perspektiv på familjearbete med ungdomar som använt droger*. FoU i Väst: Göteborgsregionens kommunalförbund.
- Greasly, P. (2008): *Quantitative Data Analysis Using SPSS: an Introduction for Health and Social Science*. Maidenhead: Open University Press.
- Holme I.M. & Solvang B.K. (1997). *Forskningsmetodik - om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund. Studentlitteratur.
- Kamali, M. (1999) *Varken familjen eller samhället. En studie av invandrarungdomars attityder till det svenska samhället*. Stockholm: Carlsson bokförlag.
- Kvale, S. & Brinkman. S. (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Larsson, S. (2005): *Kvalitativ metod – en introduktion* i Larsson, Lilja, Mannheimer, (red)(2005): *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur
- Molin, M Gustavsson, A & Hermansson, H-E. (2008) *Meningsskapande och delaktighet. Om vår tids socialpedagogik*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos AB.
- Sernhede, O & Johansson, T. (2002) *Lifestyle, desire and politics: contemporary identities*. University of Gothenburg: Centre of Cultural Studies.
- Skau, G-M. (2012) *Mellan makt och hjälp. Om det flertydiga förhållandet mellan klient och hjälpare*. Upplaga 3. Malmö: Liber AB

Skerfving, A. (2005) *Att osynliggöra de osynliga barnen – om barn till psykiskt sjuka föräldrar*. Stockholm: Gothia

Skerfving, A. (1996) *Barn till psykiskt störda föräldrar-sårbarhet, risker och skyddande faktorer*. Bromma: FoU-enheten psykiatri. Rapport 1996:11

Thomassen, M. (2007) *Vetenskap, kunskap och praxis: introduktion till vetenskapsfilosofi*. Malmö: Gleerup Utbildning.

Thurén, T. (2007) *Vetenskapsteori för nybörjare*. Liber AB

Trondman, M. (2003) *Kloka möten. Om den praktiska konsten att bemöta barn och ungdomar*. Lund: Studentlitteratur.

Ungar, Michael. (2005). *Handbook for working with children and youth - pathways to resilience across cultures and contexts*. Sage Publications, Inc.

Vihjalmsson, R. (1994) *Effects of Social Support on Self-Assessed Health in Adolescence*. Journal of Youth and Adolescence, Vol 23, No. 4.

SFS 2001:453. Socialtjänstlagen. Stockholm: Socialdepartementet

Internetkällor

Andersson, G. (2008). *Utsatt barndom - olika vuxenliv: ett longitudinellt forskningsprojekt om barn i samhällsvård*. (elektronisk resurs) Stockholm: Allmänna Barnhuset.
<http://www.allmannabarnhuset.se/data/files/Utsatt_barndom.pdf> (2013-03-20)

Frenning, A. (2008) *Se mig som person! - röster från ungdomar i familjehem*. (elektronisk resurs) Stockholm: Rädda Barnen.
<<http://www.bufetat.no/Documents/Bufetat.no/NBBF/SeMigSomPersonRddaBarnen.pdf>> (2013-03-16)

Johansson, K & Irgens, P. (2012) *BRIS - Se hela mig! Barns egna ord om sin psykiska ohälsa*. (elektronisk resurs) Stockholm: Aztra Zeneca.
<http://www.bris.se/upload/Articles/Rapport_hela%20mig_webb_ensidig.pdf> (2013-03-18)
Jörnmark, Jan. "miljonprogrammet" (elektronisk), *Nationalencyklopedins hemsida* <<http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/lang/miljonprogrammet>> (2013-03-20)

Karlsson, Linda. (2013) "Kommunfakta" (elektronisk), Ale Kommun <<http://www.ale.se/kommun-och-politik/kommunfakta/befolkning.html>> (2013-03-25)

RiF Rapport 2010:1 *Fältarbete och Forskning -en sammanställning av forskning som gjorts på fältarbete i Sverige.* (elektronisk) Riksförbundet för fältares hemsida

<http://www.faltarbete.se/sites/default/files/faltarbete_och_forskning_-_rif_2010-1.pdf> (2013-03-11)

“Rädda barnen i Sverige och i Världen” (elektronisk), *Rädda barnens hemsida* <<http://www.raddabarnen.se/vad-vi-gor/vad-vi-gor-i-sverige/>> (2013-03-18)

Segerson, Marlene. (2013) “Partille i siffror” (elektronisk), *Partille kommuns hemsida* <<http://www.partille.se/sv/Upptack-Partille/Om-Partille/Partille-i-siffror/>> (2013-03-19)

“Självuppfyllande profetia” (elektronisk), *Nationalencyklopedins hemsida* <<http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/självpuffyllande-profetia>> (2013-03-20)

“Maskrosbarn” (Elektronisk), *Nationalencyklopedins hemsida* <http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/sve/maskrosbarn?i_h_word=maskrosbarn> (2013-05-12)

“Uppdrag, Organisation och arbetssätt” (elektronisk), *Barnombudsmannens hemsida* <<http://www.barnombudsmannen.se/om-oss/uppdrag-organisation-och-arbetssatt/>> (2013-03-18)

(2010) “Om BRIS” (elektronisk resurs) *BRIS hemsida* <<http://www.barnperspektivet.se/om-bris>> (2013-04-02)

(2012) “Ale municipal facts” (elektronisk), *Ale kommuns hemsida* <<http://www.ale.se/download/18.49d0f2c8134d3af5c1e800015944/1338203854625/1440+Ale+FAKTA+%28Eng%29.pdf>> (2013-03-25)

(2013) “Angereds Stadsdelsförvaltning” (elektronisk), *Göteborg Stads hemsida* <http://goteborg.se/wps/portal/enheter/stadsdelsforvaltning/angereds-stadsdelsforvaltning!/ut/p/b1/jY_dCoJAFISfpSfYcc-q6-Vpy1WxQsXIvYkNQgR_bqLnzx4geu4Gvo9hhBMd6URJ6FCJm3Czfw-9fw3L7Mdvd9FdUqOOzYGg04iQV-Zqy9pljuUKdCsAg0rvA4Ztkxh5IfnUBpfAQm7zjeVMxSWgSxsi56ytk4oITBv3f4Txy-E68flsV49Z8v0FJMb01T3uw_9-H95/dl4/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/> (2013-04-19)

Bilaga 1

Information om vår studie om ungdomars uppfattning om stöd

Vi heter Ebba Anderberg och Annie Billingsdal och är socionomstudenter från Göteborgs Universitet som håller på att göra vårt examensarbete.

I vår studie vill vi undersöka (1) hur ungdomar vill att vuxna stödpersoner ska vara och vart någonstans de bör finnas (2) vilka ungdomar helst vänder sig till vid behov av stöd samt (3) undersöka vad ungdomar har för uppfattning om socialtjänstens arbete.

Vårt mål med studien är att socialtjänsten och andra inom socialt arbete ska få ta del av ungdomars åsikter, tankar och känslor och genom detta kunna utveckla sitt arbete med ungdomar.

Det är helt frivilligt att delta i vår studie och du får vara anonym. Du väljer själv vilka frågor du vill svara på och vi vill gärna att du säger till om våra frågor är otydliga. Det du berättar för oss kommer vara en del i vårt examensarbete (en uppsats) som kommer vara öppen för andra att läsa. Vår handledare på universitetet heter Torbjörn Forkby.

Tack för ditt visade intresse!

E-post:

ebba.anderberg@hotmail.com

annie_B_dal@hotmail.com

Handledare:

Torbjörn Forkby

Tel: 0768-72 47 00

Med vänlig hälsning

Ebba Anderberg & Annie Billingsdal

Bilaga 2

Frågeguide

1. Vilka sorts problem tänker ni att ungdomar ofta kan ha behov av stöd för att hantera?

2. Ni har nämnt, XX, YY och ZZ (följ upp vad de nämner). Man kan tänka sig att man söker stöd för olika problem hos olika personer eller verksamheter.

- Vilka personer eller verksamheter tänker ni att ungdomar föredrar att söka stöd hos när det handlar om XX?
- Vilka personer eller verksamheter tänker ni att ungdomar föredrar att söka stöd hos när det handlar om YY?
- Vilka personer eller verksamheter tänker ni att ungdomar föredrar att söka stöd hos när det handlar om ZZ?

Exempel om ungdomen inte kommer på någon/något:

Vänner, föräldrar, släktingar, tränare, lärare, fältarbetare, fritidsledare, socialsekreterare, kurator, skolsköterska, ungdomsmottagning, annan vuxen/verksamhet.

- Hur tycker du/ni att en person ska vara för att ungdomar ska känna förtroende och vilja ha stöd från denne?
- Finns det någon egenskap hos en person som gör att du/ni absolut inte skulle vända er till denne?
- En del personer som man kan söka stöd hos arbetar i olika verksamheter så som polis, skola, socialtjänst, fritidsgårdar. Hur tänker ni att en verksamhet ska vara för att ungdomar ska känna förtroende för och vilja ha stöd från denna?
- Finns det något ni tänker på som gör att ungdomar inte alls skulle känna förtroende för och vilja ha stöd från någon verksamhet?

Vi tänkte nu ställa några frågor om socialtjänsten i och med att vi utbildar oss till socialarbetare så är det särskilt intressant för oss.

3. När jag säger socialtjänsten, vad tänker du/ni då?

- Vad arbetar de med?
- Vad tycker du/ni om deras arbete?
- Pratar ni i kompisgruppen någon gång om socialtjänsten? – I så fall, vad säger ni då?
- I vilken situation tänker ni att ungdomar skulle vända sig till socialtjänsten, eller på annat sätt kommer i kontakt med socialtjänsten?